

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

FRANZ

KAFKA

Gregor Samsa bir sabah hırsızca aykusundan uyandı-
 rında kendini yatağınla çevasa bir böceğe dönüşmüş
 buldu. Zırh gibi sert sırtın üstünde yatıyordu, başını
 biraz kaldırıncaya şeklindeki sert eklemelerle bölün-
 müş kubbeli, kahverengi karnını görebiliyordu, yana
 kaymaya hazır yorgani bu kubbeli karnın tepesinde
 güçlölkle durabiliyordu. Gövdesiyle kıyaslanınca pek
 siska kalan zavallı bacakları gözlerinin önünde çare-
 sizce parıldıyordu.

"Ne oldu bana?" diye düşündü. Nayada değildi.
 Düzgün, ancak biraz küçük denebilecek, insanlar için
 yapılmış odası iyi bilindiği dört duvarın arasındaydı. Üze-
 rine çeşitli kum ve tozların yayılmış olduğu -Samsa
 lezzetli saçları- duvarın yukarısında, geçenlerde bir
 resimli dergideki keşif yapıldığı hoş bir çerçeveye
 soyulmuş resim asılıydı. O sırada, kürk şapkalı, beyaz
 telden bir etek elan dindim oturan bir kadın görülü-
 rdu. Döğekte, ağısının yada kaybolmuş büyük
 bir kum şansını resme bakarak doğan kızılmıştı.
 Gregor gözünü pencereye açtı, şapka hava -
 yağmur damlakları- pencereye çarptı, çünkü su yağuna

DÖNÜŞÜM

Franz Kafka 3 Temmuz 1883'te Yahudi bir anne babanın oğlu olarak Prag'da dünyaya geldi ve hayatının neredeyse tamamını bu kentte geçirdi. Lise öğreniminden sonra seçtiği hukuk eğitimini 1906 yılında Prag Üniversitesi'nden doktorasını alarak tamamladı. Önce bir yıl staj yaptı, 1907 yılında Assicurazioni Generali şirketinin Prag şubesinde işe başladı. 1908 yılında İşçi Kaza Sigortası Kurumu'na geçti. Max Brod'la kurduğu dostluk aracılığıyla Prag edebiyat çevresine girdi; Felix Weltsch, Oskar Baum, Gustav Janouch ve Franz Werfel'le tanıştı. I. Dünya Savaşı'nda zayıf vücut yapısı sebebiyle askere alınmadı. 1917 yılına dek çalıştığı İşçi Kaza Sigortası Kurumu'ndan tüberküloz nöbeti yüzünden önce istirahat iznine ayrılmak zorunda kaldı, sonrasında 1922 yılında erken emekliliğe ayrıldı. Franz, Hermann Kafka ve Julie Löwy'nin ilk çocuklarıydı. Kafka ailesi Prag'da, aile içinde Almanca konuşan azınlıklardandı. Kafka yaşamı boyunca hem Yahudilik'in hem iki kültür arasında kalmanın huzursuzluğunu duydu. Franz'ın daha sonra doğan iki erkek kardeşi çok küçük yaşta öldüler. Gabriele (Elli), Valerie (Valli) ve Otilie (Ottla) adında üç kız kardeşi oldu; en çok Ottlayla yakınlık kurdu.

1912'de tanıştığı Felice Bauer'le iki kez nişanlandı. 1917 yılının yaz sonunda ansızın ağzından kan gelmesi, yakasını hiç bırakmayacak tüberküloz hastalığının başlangıcı, Felice'le ilişkilerinin sonu oldu. 1919'da Julie Wohryzek ile nişanlandı fakat bu ilişki de evli Milena Jesenská ile tanışmasıyla son buldu. Kafka'nın bazı eserlerini Çekçeye çeviren Milena Viyana'da yaşadığı için seyrek görüşebildiler, ilişkileri 1921'in başlarında sona erdi. İki yıl sonra Kafka Prag'ı terk ederek Dora Diamant'la Berlin'e yerleşti ve kendini bütünüyle yazıya adadı. 1923-24 kışını "açlık yılları"nı yaşayan Berlin'de geçirmek zorunda kalışıyla sağlığı hızla kötüleşti ve gençlik yıllarından itibaren mücadele ettiği hastalığı sonucu 3 Haziran 1924 günü, Viyana yakınlarındaki Kierling Sanatoryumu'nda henüz 41 yaşını doldurmadan öldü.

Kitaplarının bir kısmı sağlığında yayımlandı. *Açlık Sanatçısı* (1924), *Dava* (1925), *Şato* (1926), *Kayıp [Amerika]* (1927), *Çin Seddinin İnşası* (1930), *Babaya Mektup* (1952) ölümünden sonra yayımlanan kitapları arasında yer aldı. 1902'de tanıştığı, yirmi yılı aşkın bir süre dostu olan Max Brod, ölümünden sonra yazdıklarının yakılmasını isteyen Kafka'nın geride bıraktığı el yazısı metinlerini ailesinden devralarak vasiyetine uymadı; yirminci yüzyılın dehşetini ve kaygılarını simgeleyen Kafka'nın yapıtının yayımlanmasına öncülük etti.

İlknur Özdemir İstanbul'da doğdu. İstanbul Alman Lisesi'ni ve Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. Almanca ve İngilizceden çok sayıda çevirisi ve *Senin Öykün Hangisi* adlı bir öykü kitabı vardır.

Başlıca Çevirileri: Paul Auster: *Yalnızlığın Kesfi, Yanılsamalar Kitabı, New York Üçlemesi*; Gabriel Garcia Márquez: *Şili'de Gizlice*; Max Frisch: *Stiller*; J. M. Coetzee: *Utancı, Petersburglu Usta*; Michael Cunningham: *Saatler*; Günter Grass: *Yengeç Yürüyüşü, Soğanı Soyarken*; Hermann Hesse: *Klingsor'un Son Yazı*; Arundhati Roy: *Küçük Şeylerin Tanrısı*; Stefan Zweig: *Satranç, Bir Kadının Yaşamından Yirmi Dört Saat*; Bruno Schulz: *Tarçın Dükkânları*; Ian McEwan: *Fındık Kabuğu, Cumartesi, Sahilde*; Ingeborg Bachmann-Paul Celan: *Kalp Zamanı*; Edith Wharton: *Keyif Evi*; John Banville: *Mrs. Osmond*; Virginia Woolf: *Mrs. Dalloway, Kendine Ait Bir Oda, Dalgalar*; Pascal Mercier: *Lizbon'a Gece Treni*; Franz Kafka: *Milena'ya Mektuplar, Dönüşüm*; Christa Wolf: *Melekler Şehri*.

İlknur Özdemir Michael Cunningham'ın *Saatler* adlı kitabının çevirisiyle Dünya Kitap Dergisi Çeviri Ödülü'nü almıştır. Uzun yıllar yayınevlerinde genel yayın yönetmeni olarak görev yapmıştır. Halen serbest çevirmen olarak çalışmaktadır.

Franz Kafka'nın
YKY'deki kitapları

Şato (2019)
Ceza Sömürgesi (2019)
Dönüşüm (2020)

FRANZ KAFKA

Dönüşüm

Öykü

Çeviren
İlknur Özdemir

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 5582
Modern Klasikler - 22

Dönüşüm / Franz Kafka
Özgün adı: *Die Verwandlung*
Çeviren: **İlknur Özdemir**

Kitap editörü: **Fahri Güllüoğlu**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Davut Yücel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **İlknur Efe**

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 44452

Çeviriye temel alınan baskı: Fischer Klassik, 2018
1. baskı: Kırmızı Kedi, Kasım 2016
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mart 2020
ISBN 978-975-08-4689-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Dönüşüm

I.

Gregor Samsa bir sabah huzursuz uykusundan uyandı-
ğında kendini yatağında devasa bir böceğe dönüşmüş
buldu. Zırh gibi sert sırtının üstünde yatıyordu, başını
biraz kaldırıncaya yay şeklindeki sert eklemlerle bölün-
müş kubbeli, kahverengi karnını görebiliyordu, yana
kaymaya hazır yorganı bu kubbeli karnın tepesinde
güçlkle durabiliyordu. Gövdesiyle kıyaslanınca pek
sıska kalan zavallı bacakları gözlerinin önünde çare-
sizce parlıyordu.

“Ne oldu bana?” diye düşündü. Rüya da değildi.
Düzgün, ancak biraz küçük denebilecek, insanlar için
yapılmış odası iyi bildiği dört duvarın arasındaydı. Üze-
rine çeşitli kumaş örneklerinin yayılmış olduğu –Samsa
gezgin satıcıydı– masanın yukarısında, geçenlerde bir
resimli dergiden kesip altın yaldızlı hoş bir çerçeveye
koyduğu resim asılıydı. Resimde, kürk şapkalı, boynun-
da kürk bir etol olan, dimdik oturan bir kadın görülü-
yordu, dirsekten aşağısının içinde kaybolduğu büyük
bir kürk manşonu resme bakanlara doğru kaldırmıştı.

Gregor gözlerini pencereye çevirdi, kapalı hava –
yağmur damlalarının penceredeki çinko su oluşuna

vurduğu duyuluyordu– sıkıntısını artırdı. “Biraz daha uyusam da bu saçmalıkların hepsini unutsam nasıl olur?” diye düşündü ama bu düşüncesi kesinlikle uygulanacak gibi değildi, çünkü o sağ tarafına yatmaya alıştı ama içinde bulunduğu durumda o yanına dönmüyordu. Var gücüyle sağ tarafına dönmeye çabalıyor, ancak her seferinde yine sırtüstü yuvarlanıyordu. Belki yüz kez denedi bunu, çarpınan bacaklarını görmek zorunda kalmamak için gözlerini yumdu, gövdesinin yan tarafında daha önce hiç hissetmediği, hafif, belirsiz bir ağrı hissedene kadar çabalamaya devam etti.

“Ulu Tanrım,” diye düşündü, “ne de meşakkatli bir meslek seçmişim kendime! Sabah akşam yollardayım. İşimle ilgili koşuşturma, asıl işyerindeki koşuşturmadan çok daha fazla, üstelik bu yolculuklar tam bir eziyet, trenlerde aktarma yapma derdi, düzensiz yediğim berbat yemekler, insanlarla hep değişen, sürekli olmayan ve asla içtenlikli olamayan ilişkilere girmek. Hepsinin canı cehenneme!” Karnının tepesinin hafifçe kaşındığını hissetti; başını daha iyi kaldıracak için sırtının üzerinde yavaş yavaş kayarak karyolanın direğine yaklaştı; kaşınan yeri buldu, çok sayıda küçük beyaz benekle doluydu orası, ne olduğunu anlayamadı; kaşınan yere dokunmak için bacağına birini uzattı ama hemen geri çekti, çünkü bacağına oraya değdirir değdirmez ürpermişti.

Yine kayarak eski konumuna döndü. “Böyle erken kalkmak,” diye düşündü, “insanı aptala çeviriyor. İnsan uykusunu almalı. Öteki gezgin satıcılar cariyeler gibi yaşıyorlar. Örneğin ben aldığım siparişleri kaydetmek için öğleden önce otele döndüğümde bu beyler daha henüz sabah kahvaltısında oluyorlar. Ben bunu patronuma yapmaya kalksam o anda kovulurum. Kim bilir, belki işime yarardı bu. Annemle babam yüzünden kendimi tutmasaydım çoktan basardım istifayı, patronun karşısına dikilir, kendisi hakkında ne düşünüyorsam olduğu gibi söyledim. Masasından yere devrilirdi. Böyle masanın üzerine oturup personeline yukarıdan bakarak konuşmak da ne tuhaf bir tarz, üstelik patronun kulakları ağır işittiği için ona iyice yaklaşmak zorundayız. Eh, umudumu tümünden kesmiş değilim, annemle babamın ona olan borçlarını ödeyebileceğim kadar parayı biriktirebilirim –beş altı yıl kadar sürebilir bu– mutlaka yapacağım kafama koyduğumu. İşte o zaman sırtımı dönüp gideceğim. Ama şimdilik yataktan çıkmalıyım, çünkü trenim saat beşte kalkıyor.”

Sandığın üzerinde tıkırdayan çalar saate baktı. “Ulu Tanrım!” dedi içinden. Saat altı buçuktu, akreple yelkovan da ilerlemeye devam ediyorlardı, hatta saat buçuğu da geçmişti, çeyrek kalaya yaklaşıyordu. Acaba saat çalmamış mıydı? Yattığı yerden saatin dörde kurulmuş olduğunu görebiliyordu, mutlaka çalmıştı. Evet,

ama bu yeri göğü inleyen zil sesini duymayıp uyumaya devam etmek mümkün müydü? Eh, pek huzurlu uyumuş sayılmasa da büyük olasılıkla deliksiz bir uyku çekmişti. Peki, şimdi ne yapacaktı? Bir sonraki tren saat yedide kalkıyordu; ona yetişmek için deli gibi acele etmesi gerekirdi ama henüz mallarını toplayıp çantasına koymamıştı, üstelik kendini pek dinç ve canlı hissetmiyordu. Hem trene yetişse bile, patronundan azar işitmekten kurtulamazdı, çünkü şirketin kapıcısı saat beş trenini beklemiş ve gelmediğini çoktan bildirmiş olmalıydı. Kapıcı, patronun bir yaratığıydı, iradesi de yoktu, idraki de. Yoksa hastayım mı deseydi? Ama bu son derece nahoş ve kuşku uyandırıcı bir şey olurdu, çünkü Gregor beş yıllık çalışması boyunca bir kez bile hastalanmamıştı. Patronu mutlaka sigortanın doktorunu alıp gelir, tembel oğulları yüzünden annesiyle babasını azarlar, yapılacak itirazlara kulaklarını tıkar, hepsini sigortanın doktoruna havale ederdi. Doktorun gözündeysen herkes sağlıklıydı, sadece hastalık numarası yapanlar vardı. Kendisinin durumunda adama haksız-sın denebilir miydi? Gregor kendini, uzun uzun uyuduktan sonra gerçekten gereksiz kaçan bir mahmurluk dışında, çok iyi hissediyordu, hatta kurt gibi acıkmıştı.

Yataktan kalkıp kalkmamaya karar veremezken bütün bunlar aklından büyük bir hızla geçiyordu –o arada saat altı kırk beş olmuştu– yatağının başucu tarafındaki

kapı hafifçe tıklatıldı. “Gregor,” diye seslendi biri –annesiydi–, “saat altı kırk beş. Sen yola çıkmayacak mıydın?” O tatlı ses! Onu yanıtlayan kendi sesini duyunca şaşırdı Gregor, eski sesi olduğu besbelliydi ama içine, sanki aşağıdan doğru, bastırılmayan, acıklı bir cırıltı karışıyor, kelimeleri adeta sadece ilk anda anlaşılır şekilde bırakıyor ama yankılanarak öyle bozuyordu ki, insan doğru duyup duymadığından emin olamıyordu. Gregor etraflica yanıt vermek ve her şeyi açıklamak isterdi ama bu koşullarda sadece “Evet, evet, sağ ol anne, kalkıyorum zaten” demekle yetindi. Kapı ahşap olduğundan Gregor’un sesindeki değişiklik herhalde dışarıdan anlaşılmıyordu ki bu açıklama annesini tatmin etti ve kadın ayaklarını sürüyerek uzaklaştı. Ama bu kısa konuşma, sanılanın aksine Gregor’un hâlâ evde olduğuna ailenin dikkatini çekti ve az sonra babası yandaki kapıya yumruğuyla hafifçe vurdu. “Gregor, Gregor,” diye seslendi, “neyin var?” Biraz bekledikten sonra sesini yükselterek uyardı onu: “Gregor! Gregor!” Öbür taraftaki kapıdaysa kız kardeşi sesini yükseltmeden sızlanıp duruyordu: “Gregor? Hasta mısın? Bir şeye ihtiyacın var mı?” Gregor her iki tarafı da, “Hazırlandım” diye yanıtladı ve kelimeleri dikkatle telaffuz ederek, iki kelime arasında uzun uzun duraklayarak sesinde dikkat çekici ne varsa belli etmemeye çabaladı. Babası kahvaltısına döndü ama kız kardeşi, “Gregor, aç

kapıyı, yalvarıyorum sana” diye fısıldadı. Gregor kapıyı açmaya niyetli değildi, yolculuklarında yaptığı gibi evdeyken bile tedbirli davranıp bütün kapıları kilitlemiş olduğuna sevindi.

Önce telaş etmeden, rahatça kalkmak, giyinip kahvaltı etmek istiyordu, gerisini ondan sonra düşünecekti, çünkü biliyordu ki, yataktayken ne kadar düşünse de mantıklı bir sonuca varamayacaktı. Yatakta sık sık, belki de rahatsız konumda yatmasından kaynaklanan hafif ağrıları, sızıları olduğunu hatırladı, kalkınca bunların vesvese olduğu anlaşılırdı; bugünkü vesveselerinin nasıl dağılıp gideceğini merak etti. Sesindeki değişikliğin şiddetli bir soğuk algınlığının, gezgin satıcılara has bir meslek hastalığının habercisi olduğundan hiç mi hiç kuşku duymuyordu.

Yorganı üzerinden kolayca attı; kendini biraz şişirmesi yeterli olmuştu, yorgan kendiliğinden kayıp gitti üzerinden. Ancak sonrasında işi zorlaştı, çünkü Gregor’un gövdesi adamakıllı enliydi. Doğrulup oturmak isterse kollara ve bacaklara ihtiyacı olacaktı; oysa bunlara değil de durup dinlenmeden kıpırdayıp duran, üstelik söz geçiremediği bir sürü küçük bacağa sahipti. Hangisini biraz bükmek istese o bacak hemen gerilip uzanıveriyordu; o bacağına nihayet söz geçirmeyi başardığı anda ötekilerin hepsi birden, zincirden boşanmışçasına, canını acıtarak, telaşla harekete geçiyorlardı.

“Yatakta gereksiz yere oyalanmamalıyım” dedi Gregor kendi kendine.

Önce gövdesinin alt kısmını yataktan indirmek istedi, ancak henüz görmediği ve gözünün önüne getirmekte zorlandığı bu alt kısmın pek ağır hareket edebildiği anlaşıldı; çok yavaş oluyordu her şey; sonunda, neredeyse deliye dönerek, olanca gücünü toplayıp, hiçbir şeye aldırmadan kendini öne ittiğinde yanlış yönü seçtiği anlaşıldı, yatağın ayakucundaki direğe sertçe çarptı, duyduğu yoğun acı ona gövdesinin özellikle alt kısmının o anda en hassas yeri olduğunu öğretti.

Bu yüzden önce gövdesinin üst tarafını yataktan çıkarmayı denedi, kafasını dikkatle yatağın kenarına doğru çevirdi. Hiç zor olmadı bu, enli ve ağır olmasına rağmen gövdesi sonunda kafasının gittiği yönde yavaş yavaş ilerledi. Ama kafasını nihayet yatağın dışına çıkardığında bu şekilde ilerlemeye devam etmekten kaygılandı, çünkü eğer bu durumda yere düşecek olsaydı kafasının zarar görmemesi için bir mucize gerekirdi. Şimdi ne pahasına olursa olsun bilincini yitirmemeliydi; öyle olmaktansa yatakta kalmayı yeğlerdi.

Ancak epeyce çabaladıktan sonra inleye inleye yine yatağa serilip kalınca, küçük bacaklarının daha da canını acıtarak birbirine sürtündüğünü görünce ve bu başına buyruk davranışa bir sakinlik ve düzen getirme olanağı bulamayınca, kesinlikle yatakta kalamayacağını tekrarla-

dı kendine, en akıllıca hareket, yataktan kurtulması için en ufak bir umut bile olsa bu uğurda her şeyi gözden çıkarmaktı. Ama aynı zamanda çaresizce kararlar almak yerine telaşlanmadan, hiç telaşlanmadan düşünmenin daha iyi olacağını da ara sıra kendine hatırlatmayı unutmuyordu. Bu gibi anlarda gözlerini iyice odaklayıp pencereye dikiyordu ama ne yazık ki daracık sokağın karşı tarafını bile gözlerden gizleyen sabah sisinin görünümü, pek güven ve neşe sunamıyordu. Saat yeniden çalınca, “Saat yedi olmuş bile,” dedi kendi kendine, “saat yedi ve hâlâ böyle bir sis var.” Ve birkaç saniye, gerçek ve doğal koşulların geri gelmesini o mutlak sessizlikten beklercesine zor soluk alarak yattı orada.

Ancak sonra kendi kendine, “Saat yedi kırk beşi vurmadan önce yataktan tamamıyla çıkmış olmalıyım” dedi. “Hem o saate kadar, beni sormak için mağazadan da biri gelmiş olur, çünkü mağaza saat yediden önce açılıyor.” Ve gövdesini boylu boyunca ve iyice dengeli bir biçimde yataktan indirmeye girişti. Kendini bu şekilde yataktan aşağı indirirse, yere düşerken yukarı kaldırmak istediği kafası büyük olasılıkla zarar görmezdi. Sırtı sert olmalıydı, halının üzerine düşerken zarar görmezdi. Gregor’u en çok yere çarpınca çıkacak gürültü kaygılandırıyordu, bu ses bütün kapıların arkasında dehşet olmasa da endişe uyandıracaktı. Ama bunu göze almak zorundaydı.

Gregor yarı yarıya yataktan aşağı sarkmışken –bu yeni yöntem çabalama olmaktan çok bir oyundu, bedenini kısa aralarla sallaması yeterliydi– biri yardım etse her şeyin ne kadar da kolaylaşacağı geldi aklına. İki güçlü kişi –babasıyla hizmetçi kızı düşünüyordu– bu iş için yeter de artardı bile; kollarını kendisinin kamburlaştırmış sırtının altına sokarlar, onu bu şekilde yataktan çekip alırlar, taşıdıkları yükü yere eğilirler, sonra da sabırla ve dikkat göstererek Gregor’un döşemeye inmesini beklerlerdi, küçük bacaklarının orada artık işe yaramalarını umuyordu Gregor. Kapıların kilitli olmasını bir yana bırakırsa, gerçekten de yardım çağrısında bulunmalı mıydı? İçinde bulunduğu sıkıntılı duruma rağmen bunu düşününce ister istemez gülümsedi.

Hızlı sallandıkça dengesini sağlamakta zorlanıyordu, çok geçmeden kesin bir karar vermek zorunda kalacaktı, çünkü beş dakika sonra saat yedi kırk beş olacaktı – o sırada kapı zili çaldı. “Mağazadan biri olmalı” dedi kendi kendine ve neredeyse uyuşup kaldı, bacaklarının hareketiyle daha da hızlandı. Bir an ortalık sessizleşti. “Kapıyı açmıyorlar” dedi Gregor, anlamsız bir umuda kapılarak. Ama sonra elbette her zamanki gibi hizmetçi kız kararlı adımlarla kapıya gidip açtı. Gregor’un gelenin kim olduğunu anlaması için o kişinin selam verirken söylediği ilk sözcüğü duyması yeterli oldu – gelen bizzat patronun vekiliydi. En ufak bir kusurda en

büyük kuşkulara kapılan bir şirkette çalışmaya neden sadece Gregor mahkûmdu? Çalışanların istisnasız hepsi rezil insanlar mıydı, aralarında hiç işyerine sadık ve görevine bağlı olan, sabahleyin birkaç saat işe gitmezse vicdan azabından deliye dönecek ve bu yüzden yataktan çıkamayacak hale gelecek kimse yok muydu? Çıraklardan birini gönderip sordurmak gerçekten yeterli değil miydi –ki böyle sorup soruşturmanın aslında ne gereği vardı– ve eğer böyle bir soruşturma gerekliyse, bizzat patronun vekili mi gelmeliydi ve bu suretle bu şüpheli konunun araştırılmasının sadece o adamın zekâsına emanet edilebileceği, hiçbir şeyden haberi olmayan ailenin tamamına gösterilmeli miydi? Tam anlamıyla karar verdiği için değil de, bu düşüncelerin etkisiyle kapıldığı heyecan yüzünden bütün gücünü toplayıp yataktan aşağı fırlattı kendini Gregor. Sert bir çarpma sesi duyuldu ama tam da gümbürtü denemezdi buna. Halı sayesinde düşüşü daha yumuşak olmuştu, ayrıca sırtı da sandığından daha esnekti, bu yüzden yere çarptığında boğuk bir ses çıkmıştı. Sadece kafasını yeterince koruyamamış ve yere vurmuştu; kafasını çevirdi, öfkeyle ve canı acıyarak halıya sürttü.

“İçeride bir şey düştü yere” dedi patronun temsilcisi, yandaki odada. Gregor, o adamın başına da günün birinde buna benzer bir şey gelebilir mi diye hayal etmeye çalıştı, böyle bir olasılık vardı elbette. Ama yan odadaki

adam, onun bu sorusuna kaba bir yanıt verircesine rugan çizmelerini gıcırdatarak sertçe birkaç adım attı. Sağ taraftaki odadan kız kardeşi, Gregor'a, "Gregor, temsilci geldi" diye haber verdi. "Biliyorum" dedi Gregor ağzının içinden ama kız kardeşinin duyabileceği kadar yüksek sesle konuşmaya cesaret edememişti.

"Gregor," dedi babası da sol taraftaki odadan, "şirketin temsilcisi bey geldi, senin neden erken trenle yola çıkmadığını öğrenmek istiyor. Ona ne diyeceğimizi bilmiyoruz. Hem seninle bizzat görüşmek istiyor. Lütfen kapıyı aç. Odanın dağınıklığının kusuruna bakmayacaktır." "Günaydın Bay Samsa" diye seslenerek lafa karıştı temsilci, sesi dostça çıkmıştı. "Kendini iyi hissetmiyor," dedi annesi adama, bir yandan babası da hâlâ kapının dibinde konuşuyordu, "inanın bana, kendini iyi hissetmiyor, temsilci bey. Yoksa Gregor treni kaçırır mıydı hiç! Çocuğun kafasında işten başka bir şey yok. Akşamları hiç dışarı çıkmadığı için neredeyse kızıyorum ona; sekiz gündür şehirde ama her akşam evde kaldı. Masada yanımızda oturuyor, ya sessizce gazete okuyor ya da tren tarifelerini inceliyor. Kıl testeresiyle çalışmayı bile oyalanma sayıyor. Örneğin iki üç akşam uğraşarak küçük bir resim çerçevesi hazırladı; öyle güzel ki şaşırsınız; içerideki odada asılı, Gregor kapıyı açınca hemen görürsünüz. Hem geldiğinize çok sevindim temsilci bey, biz kendi başımıza ona kapıyı aç-

tıramazdık; öyle inatçı ki; sabah inkâr etti ama mutlaka kendini iyi hissetmiyordur.” “Hemen geliyorum” dedi Gregor ağır ağır ve ihtiyatlı bir sesle ama söylenenlerin tek kelimesini bile kaçırmamak için yerinden kımlıdamadı. “Ben de başka bir açıklamasını bulamıyorum bunun, hanımefendi,” dedi temsilci, “umarım ciddi bir şeyi yoktur. Öte yandan şunu da söylemem gerekir ki, biz işadamları –ne yazık ki diyebilirsiniz buna ya da bereket versin ki– işleri düşünerek küçük rahatsızlıklara pek aldırmayız.” “Temsilci bey içeri girebilir mi artık?” diye sordu Gregor’un sabırsızlanan babası ve yeniden kapıyı tıklattı. “Olmaz” dedi Gregor. Soldaki odaya rahatsız edici bir sessizlik çöktü, sağdaki odada ise kız kardeşi içini çeke çeke ağlamaya başladı.

Kız kardeşi neden ötekilerin yanına gitmiyordu? Yataktan yeni kalkmış olmalıydı, giyinmeye başlamamıştı bile. Hem neden ağlıyordu? Gregor kalkmadığı ve temsilciyi içeri almadığı için mi, işini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu için mi ve patronu yine o eski borçları yüzünden annesiyle babasının peşine düşeceği için mi? Bunlar şimdilik gereksiz kaygılardı herhalde. Gregor henüz buradaydı ve ailesini terk etmeyi aklından bile geçirmiyordu. Şu anda halının üzerinde yatıyordu, onun bu durumunu bir gören olsa temsilciyi içeri almasını ciddi olarak istemezdi kendisinden. Ancak, daha sonra kolaylıkla uygun bir maze-

ret bulacağı bu küçük saygısızlık yüzünden Gregor'un işine öyle kolayca son verilemezdi herhalde. Kendisini gözyaşlarıyla ve ikna sözleriyle rahatsız etmek yerine şimdi rahat bırakmalarının çok daha mantıklı olduğunu düşünüyordu Gregor. Ama ötekileri zorlayan ve davranışlarını mazur gösteren, durumdan emin olmalarıydı.

“Bay Samsa,” diye seslendi bu kez temsilci, sesini yükselterek, “neler oluyor? Kendinizi odanıza hapsediyorsunuz, sadece evet ve hayır diye yanıt veriyorsunuz, annenizle babanızı gereksiz yere telaşlandırıp kaygılandırıyorsunuz, ve –yeri geldi diye söylüyorum sadece– işinizle ilgili sorumluluklarınızı aslında görülmemiş şekilde yerine getirmiyorsunuz. Ben burada ailenizin ve patronunuzun adına konuşuyorum ve ciddi olarak, bana hemen, anlaşılır bir açıklama yapmanızı istiyorum. Hayretler içindeyim, hayretler içindeyim. Ben sizi sakın, mantıklı biri olarak tanırdım, şimdiyse ansızın garip huylar sergilemek ister gibisiniz. Gerçi patron bu sabah erken, neden işe gelmediğinizi açıklayacak bir ihtimalden söz eder gibi oldu –size geçenlerde emanet edilen tahsilat parasıyla ilgiliydi– ama ben bu düşüncesinin doğru olamayacağına neredeyse şerefim üzerine yemin ettim. Oysa şimdi sizin bu akıl almaz inatçılığınızı görünce size hiç mi hiç kefil olmak gelmiyor içimden. Hem görevinizde kalmanız hiç de

garanti değil. Aslında bunu size baş başayken söylemek niyetindeydim ama madem burada bana boşu boşuna zaman kaybettiriyorsunuz, neden aileniz de durumu öğrenmesin, diyorum. Son zamanlardaki çalışmalarınız hiç tatmin edici değildi; gerçi kârlı işler yapılacak bir dönemde değiliz, bunun farkındayız; ama hiçbir kârlı işin yapılamadığı bir mevsim yoktur Bay Samsa, olmamalı da.”

“Ama temsilci bey,” diye bağırdı Gregor, kendini kaybederek, öyle heyecanlanmıştı ki başka her şey çıktı aklından, “hemen, derhal açıyorum kapıyı. Biraz keyifsizdim, başım da dönüyordu, bu yüzden çıkamadım yataktan. Hâlâ da yataktayım. Ama artık kendime geldim. Şimdi kalkıyorum. Birazcık sabredin lütfen! Sandığım kadar düzelmemişim henüz. Ama daha iyiyim. İnsan nasıl da bu hale geliyor! Daha dün akşam gayet iyiydim, annemle babam da biliyorlar, daha doğrusu dün akşam bir şeyler sezer gibi olmuşum. Halimden anlaşılması gerekirdi. Neden işyerinde durumumu haber vermedim sanki! Ama insan evde kalıp dinlenmeden de hastalığı atlatacağını sanır hep. Temsilci bey! Annemle babamı üzmeyin sakın! Şimdi beni yok yere suçluyorsunuz; bu konudan bana tek kelime edilmedi. Son gönderdiğim siparişleri okumadınız herhalde. Hem saat sekizdeki trenle yola çıkarım şimdi, birkaç saat dinlenince kendime geldim. Burada hiç oyalanmayın temsilci bey, ben de

hemen gelirim şirkete, lütfen bunları patrona söyleyin, bana da arka çıkın.”

Gregor, ne dediğini pek bilemeden bütün bunları peş peşe sıralarken, herhalde yataktayken yaptığı denemeler sayesinde kapının pervazına yaklaşmıştı, şimdi de ona tutunup doğrulmaya çalışıyordu. Gerçekten de kapıyı açmak istiyordu, gerçekten de dışarıdakilere kendini göstermek, temsilciyle konuşmak istiyordu; kendisini görmek için bunca ısrar edenlerin görünce ne diyeceklerini öğrenmeye can atıyordu. Eğer korkarlarsa o zaman Gregor’un bir sorumluluğu kalmayacaktı, rahat edebilirdi. Ama her şeyi sakince kabullenirlerse o zaman kendisinin de telaşlanmak için bir nedeni olmayacaktı ve eğer acele ederse gerçekten de saat sekizde istasyonda olabilirdi. İlk başta, kapının pürüzsüz pervazında birkaç kez aşağı kaydığını ama sonunda son bir kez çabalayıp dimdik durabilirdi; vücudunun alt kısmındaki ağrılar ne kadar şiddetli olsa da artık onlara aldırmıyordu. Yakındaki bir iskemlenin arkasına doğru attı kendini ve iskemlenin kenarlarına küçük bacaklarıyla tutundu. Böylece kendini toparlamış oluyordu, hiç sesini çıkarmadı çünkü şimdi temsilcinin söylediklerini duyabiliyordu.

“Tek bir kelime bile anladınız mı?” diye soruyordu adam, annesiyle babasına, “Bizimle dalga geçmiyordur, değil mi?” “Ulu Tanrım” diye haykırdı annesi, gözyaş-

ları içinde, “belki de çok hastadır, biz de ona eziyet ediyoruz. Grete! Grete!” diye seslendi sonra. “Anne?” diye bağırdı kız kardeşi de karşiki odadan. Gregor’un odası üzerinden birbirlerini duyabiliyorlardı. “Hemen doktora gitmelisin. Gregor hasta. Koş doktora. Gregor’un dediklerini duydun mu?” “Duyulan bir hayvan sesiydi” dedi temsilci, annesinin haykırışının yanında onun sesi dikkat çekecek derecede alçaktı. “Anna! Anna!” diye bağırdı babası, holden mutfığa doğru ve ellerini çırpıtı, “hemen bir çilingir bulun!” Ve kızların ikisi de –kız kardeşi nasıl bu kadar çabuk giyinebilmişti?– eteklerini hışırdatarak holden koşar adım geçtiler, evin kapısını ardına kadar açtılar. Kapının çarpılarak kapatıldığı duyulmadı; herhalde açık bırakmışlardı, içinde büyük bir felaket yaşanan evlerde de öyle yapılırdı.

Gregor epeyce sakinleşmişti şimdi. Kendisi sözlerini yeterince anlaşılır, hatta –belki kulak alışkanlığından– eskisinden daha anlaşılır bulsa da, ötekiler onları artık anlayamıyordu. Yine de Gregor’da bir tuhaflık olduğuna artık inandıklarından yardım etmek istiyorlardı. İyimserlikle ve kendilerinden emin olarak işe girişmeleri Gregor’un içini rahatlattı. Kendini yeniden insanların içine çekilmiş hissetti ve doktordan da çilingirden de, kimin kim olduğunu pek ayırt edemese de, üstün ve parlak başarılar bekledi. Yapılacak önemli konuşmalara olabildiğince anlaşılır bir sesle katılmak için öksürerek

boğazını temizledi biraz, ancak fazla ses çıkarmamaya da gayret etti, çünkü bu çıkardığı ses de herhalde insan öksürüğüne benzemiyordu, ancak bunun kararını vermek için de artık kendine güvenemiyordu. O arada yandaki oda sessizliğe gömülmüştü. Belki de annesiyle babası temsilciyle birlikte masada oturmuş fısıldaşıyorlardı, belki hepsi kapıya yaslanmış odasına kulak veriyorlardı.

Gregor iskemleye tutunarak yavaş yavaş kapıya doğru sürükledi kendini, orada iskemleyi bıraktı, kendini kapıya doğru fırlattı, oraya tutunup dikleşti –küçük bacaklarının tabanlarında yapışkan bir sıvı vardı biraz– ve onca çabadan sonra orada biraz dinlendi. Az sonra da anahtar deliğindeki anahtarı ağızıyla çevirmeye girişti. Ama görünüşe bakılırsa ağızında diş yoktu –anahtarı neresiyle tutacaktı ki?– buna karşılık çeneleri oldukça güçlüydü, onların yardımıyla anahtarı gerçekten de yerinden oynatabildi, ancak bunu yaparken kendisine verdiği zararı fark etmedi, ağızından kahverengi bir sıvı akmış, anahtarın üzerinden geçip yere damlamıştı. “Dinleyin,” dedi yan odadaki temsilci, “anahtarı çeviriyor.” Bu söz, Gregor’a epeyce cesaret verdi; ama hepsi seslenmeliydi ona, annesiyle babası da: “Haydi Gregor,” diye bağırmalıydılar, “devam et, kilide iyice giriş!” Oradakilerin onun hareketlerini heyecanla izlediklerini hayal ederek, bütün gücünü toplayarak, kendinden geç-

mişçesine ısırđı anahtarđ. Anahtar kilidin içinde döndükçe o da kilidin çevresinde dönüyor, sadece ağızıyla kilide tutunarak dik duruyordu, ya anahtarın ucundan yere sarkıyor ya da bütün vücuduyla abanarak onu aşağıya bastırıyordu. Sonunda kilidin açılırken çıkardığı tiz ses Gregor’u kelimenin tam anlamıyla kendine getirdi. Derin bir soluk alıp, “ilingire ihtiyacım olmadı işte” dedi kendi kendine ve kapıyı ardına kadar açmak üzere kafasını kapının koluna dayadı.

Kapıyı bu şekilde açmak zorunda olduğından, aslında kapı epeyce aılsa da kendisi hâlâ öbür taraftan görünmüyordu. nce yavaş yavaş kapının kanadının etrafından dönmesi gerekiyordu ve daha odaya adımını atmadan sırtüstü yere devrilmek istemiyorsa çok dikkatli yapmalıydı bunu. Gregor o g hareketle meşgulken ve başka şeylere dikkat edecek zamanı yokken temsilcinin “Aa!” diye bağırdığını duydu –sanki sert bir rzgr esmişti– sonra da adamı gördü, kapıya en yakın duran adam elini açık kalmış ağızına götürdü, etkisini giderek artıran, görünmeyen bir güç tarafından itiliyormuşçasına yavaş yavaş geriledi. Annesi –temsilci orada olsa da geceleyin dağılmış, kabarmış saçlarıyla duruyordu adamın yanında– nce ellerini kavuşturup babasına baktı, sonra iki adım atıp Gregor’a yaklaştı, dizlerinin üzerine çökünce etekleri etrafında çepeçevre yayıldı, göğsüne gmdğı yüzü görünmüyordu. Y-

zünde düşmanca bir ifade beliren babası yumruklarını sıkı, Gregor’u odasına geri itmek ister gibiydi, sonra kararsız bakışlarını oturma odasında gezdirdi, elleriyle gözlerini kapattı, geniş göğsü sarsılarak ağladı.

Gregor ise odaya girmede, kendi odasında, kapının sürgüyle sabitlenmiş kanadına yaslandı, öyle ki öbür taraftan sadece gövdesinin yarısı ve onun üzerinde de yana eğip oradakileri gözetlediği kafası görülebiliyordu. O arada hava epeyce aydınlanmıştı; sokağın karşı tarafındaki upuzun, gri-siyah, eşit aralıklarla dizilmiş pencerelerin cephesini sert çizgilerle böldüğü binanın –hastaneydi burası– bir kısmı apaçık görülebiliyordu artık; yağmur devam ediyordu ama her biri tek tek görülebilen, zemine de adeta tek tek çarpan iri damlalar halindeydi. Masada zengin kahvaltı sofrası duruyordu, çünkü babası için kahvaltı günün en önemli öğünüydü, çeşitli gazeteleri okuyarak saatlerce kahvaltı ederdi. Tam karşıdaki duvarda Gregor’un askerlik günlerinde çekilmiş bir fotoğrafı asılıydı, teğmen kıyafetindeydi, eli kılıcında, kaygısızca gülümsüyor, sanki duruşuna ve üniformasına saygı gösterilmesini bekliyordu. Hole geçilen kapı açılmıştı, evin kapısı da açık olduğundan o tarafa bakıldığında evin ön tarafı ve kaldırıma inen basamaklar da görülebiliyordu.

“Şimdi,” dedi Gregor, sakinliğini koruyan tek kişinin kendisi olduğunun iyice farkındaydı, “hemen

giyineceğim, koleksiyonu toparlayıp yola çıkacağım. Gitmeme, gitmeme izin verecek misiniz? Eh, sayın temsilci, görüyorsunuz ki inatçı biri değilim, çalışmayı seviyorum; seyahatin sıkıntıları var ama seyahat etmeden de yaşayamam. Nereye gidiyorsunuz temsilci bey? İşyerine mi? Öyle mi? Her şeyi gerçeğe uygun olarak anlatacak mısınız? Şimdilik çalışacak durumda olmayabilirim ama eski başarılarımı hatırlamanın ve daha sonra, bu engel ortadan kalkınca bir o kadar gayretli olacağımı, derli toplu çalışacağımı düşünmenin tam sırası. Patronumuza büyük borcum var, siz de bunu çok iyi biliyorsunuz. Öte yandan annemle babamı ve kız kardeşimi de düşünmek zorundayım. Çok zor durumdayım ama çalışıp çabalayıp bundan kurtulacağım. Lütfen durumumu daha da güçleştirmeyin. İşyerinde benim tarafımı tutun! Gezgın satıcılar sevilmez, bunu biliyorum. Çuvalla para kazandığımızı ve güzel bir hayat sürdüğümüzü sanırlar. Bu peşin hüküm üzerinde uzun uzadıya düşünmezler. Ama siz, sayın temsilci, siz öteki çalışanlardan daha iyi görebilirsiniz durumu, evet hatta, aramızda kalsın ama, patrondan bile daha iyi görebilirsiniz, o patron olduğu için kolaylıkla yanıltıp çalışanların aleyhine karar verebilir. Neredeyse yılın tamamını işyerinin uzağında geçiren gezgın satıcının kolayca dedikoduların, rastlantıların ve temelsiz şikâyetlerin kurbanı olabileceğini de çok iyi bilirsiniz,

kendini bunlara karşı koruması hiç mümkün değildir, çünkü çoğunlukla bunlardan haberi bile olmaz, ancak bir seyahatin bitiminde yorgun argın eve döndüğünde, bu seyahatin nereden kaynaklandığı artık bilinemeyen kötü sonuçlarını kendi bedeninde hissedince haberi olur. Sayın temsilci, bana azıcık da olsa hak verdiğinizizi gösteren tek kelime etmeden gitmeyin lütfen!”

Ama temsilci daha Gregor birkaç kelime etmeden arkasını dönmüştü bile, omzunu silkti, dudaklarını aralayıp gerideki Gregor’a baktı. Gregor konuşurken bir an bile sakin durmamıştı, gözlerini Gregor’dan ayırmadan kapıya doğru ilerledi ama sanki odadan çıkmasını engelleyen gizli bir yasak varmış gibi son derece yavaş hareket ediyordu. Az sonra hole çıkmıştı bile, ayağını oturma odasından çekerken yaptığı son, ani harekete bakılırsa az önce tabanının yanmış olduğunu bile sanabilirdi insan. Hole çıkınca sağ elini merdivene doğru iyice uzattı, sanki orada kendisini adeta doğaüstü bir kurtuluş bekliyordu.

Gregor, işyerindeki konumunun adamakıllı tehlikeye düşmesini istemiyorsa, temsilci bu ruh hali içindeyken onun gitmesine kesinlikle izin vermemesi gerektiğini anladı. Annesiyle babası durumu iyice kavrayamıyorlardı; yıllardır, Gregor’un ömrünün sonuna kadar bu şirkette çalışacağına kendilerini inandırmışlardı, üstelik kafaları içinde bulundukları dertle öylesine

meşguldü ki önlerini göremiyorlardı. Ama Gregor ne yapılması gerektiğini biliyordu. Temsilci durdurulmalı, sakinleştirilmeli, ikna edilmeli ve sonunda elde edilmeliydi; Gregor'un ve ailesinin geleceği buna bağlıydı! Keşke kız kardeşi de burada olsaydı! Akıllı bir kızdı o; daha Gregor kımıldamadan sırtüstü yatarken bile ağlamaya başlamıştı. Ve temsilcinin, o kadın düşkününün dikkatini mutlaka üzerine çekerdi kız kardeşi; evin kapısını kapatır, adamla holde konuşarak onu mutlaka yatıştırırdı. Ama orada yoktu kız kardeşi, bu iş Gregor'a kalmıştı. Artık nasıl hareket edebileceğini o anda hiç bilmeden, hatta söylediklerinin belki de, belki değil büyük olasılıkla yine anlaşılmadığını düşünmeden kapının kanadını bıraktı; sürünerek aralık kapının öbür tarafına geçti; gülünesi bir halde her iki eliyle evin önündeki korkuluğa sımsıkı tutunmakta olan temsilcinin yanına gitmek istiyordu; ancak Gregor destek alacağı bir yer ararken küçük bir çığlık atarak bacaklarının üzerine devriliverdi. Devrilir devrilmez de o sabah ilk kez bedeninde bir rahatlama hissetti; bacakları sağlam zemine basıyordu; bacaklarına söz geçirebildiğini fark edip sevindi; hatta onu nereye isterse oraya taşımak istiyorlardı; Gregor bütün acılarının o anda bir daha geri gelmemek üzere sona ermekte olduğuna inanmaya başladı. Ancak aynı anda, annesinin hemen yanında, tam karşısında yerde yatarken ve hareketlerini belli

etmemeye çalışarak iki yana sallanırken, kendi içine kapanmış görünen kadın birden havaya sıçradı, kollarını iki yana açtı, parmaklarını gerdi, “Yardım edin, Tanrı aşkına yardım edin!” diye bağırdı, Gregor’u daha iyi görmek istercesine başını yana eğmişti ama tam tersine davranıp şuursuzca geri kaçtı; arkasındaki kurulu sofrayı unutmuştu ama; masanın yanına gelince dalgın dalgın hemen oturdu oraya, yanı başındaki, devrilmiş kocaman kahve kabındaki kahvenin oluk oluk haliya aktığının hiç farkında değilmiş gibiydi.

“Anne, anne,” dedi Gregor usulca, ve başını kaldırıp annesine baktı. Bir an temsilci aklından tamamıyla çıkmıştı; buna karşın dökülen kahveyi görünce elinde olmadan birkaç kez çenelerini havaya doğru açıp kapadı. Bunun üzerine annesi tekrar haykırdı, fırlayıp kalktı, masadan uzaklaştı ve kendisine doğru seğirten kocasının kollarına atıldı. Ancak şimdi Gregor’un annesiyle babasına ayıracak zamanı yoktu; temsilci merdivene varmıştı bile; çenesini korkuluğa dayayıp son bir kez baktı geriye. Gregor adama yetişebilmek için harekete geçti; temsilci bir şeyler sezmiş olmalı ki birkaç basamağı birden atlayarak indi ve gözden kayboldu; “Uuu!” diye bağırması bütün merdiven boşluğunda yankılandı. O dakikaya kadar görece sakin kalmış olan baba, temsilcinin bu şekilde kaçışıyla birlikte ne yapacağını iyice bilemez görünüyordu, çünkü bizzat kendisi tem-

silcinin peşinden koşacağı ya da hiç değilse Gregor'un adamı takip etmesine izin vereceği yerde, temsilcinin şapkası ve pardösüsüyle birlikte bir koltuğun üzerine bıraktığı bastonunu sağ eliyle yakaladı, sol eline de masanın üzerinde duran kalın bir gazeteyi aldı, ayaklarını yere vurarak, bastonu ve gazeteyi savurarak Gregor'u odasına geri itmeye girişti. Gregor'un yalvarmasının bir yararı olmadı, alçakgönüllülük göstererek kafasını yana eğip ne kadar rica ettiyse de anlamadı babası, ayaklarını yere daha da sertçe vurdu. Havanın soğuk olmasına rağmen annesi karşı taraftaki pencerelerden birini açmış, iyice dışarıya sarkıp pencereden uzaklaşmış, yüzünü ellerine gömmüştü. Sokakla merdiven boşluğu arasında güçlü bir hava akımı oluştu, pencerelerdeki perdeler uçtu, masanın üzerindeki gazeteler hışırdadı, sayfaları dağılıp yere savruldu. Babası bıkip usanmadan ittirmeye devam ediyor, delirmiş gibi tıslayıp duruyordu. Öte yandan Gregor'un geri geri gitme konusunda henüz hiçbir deneyimi yoktu, gerçekten çok yavaş mesafe alabiliyordu. Eğer arkasına dönebilseydi hemen girebilirdi odasına, ancak dönmesi epey zaman alacağından babasının sabrını taşırmaktan korkuyordu, babasının elindeki bastonun her an sırtına ya da kafasına öldürücü bir darbe indirmesi tehlikesi de vardı. Ama sonunda Gregor'un başka çaresi kalmadı, çünkü geri geri giderken doğru yönü tutturmayı

bile beceremediğini dehşetle fark etmişti; bu yüzden babasına yan yan korku dolu bakışlar atmaya devam ederek olabildiğince hızlı dönmeye başladı, aslında epey yavaştı. Babası belki de onun bu iyi niyetinin farkında olmuştu, çünkü Gregor dönerken onu rahatsız etmedi, hatta oğlu dönerken onun hareketinin şurasını burasını uzaktan, bastonunun ucuyla yönetti. Bir de babasının şu tahammül edilmez tıslaması olmasaydı! Onu duyunca iyice kafası karışıyordu Gregor'un. Hatta neredeyse bütünüyle arkasına dönmüştü ki, kulağı hep bu tıslamadayken, ne yaptığını şaşırdı ve yine bir parça öne doğru döndü. Sonunda kafasını kapının aralığının tam karşısına getirebildi ama görünüşe bakılırsa gövdesi o aralıktan geçemeyecek kadar genişti. Babası da öyle bir ruh hali içindeydi ki, Gregor rahatça geçebilsin diye kapının diğer kanadını açmak hiç aklına gelmedi. Tek düşüncesi, Gregor'un mümkün olduğu kadar çabuk odasına girmesiydi. Gregor'un ayaklarının üzerine dikilip kapıdan bu şekilde geçebilmesi için gerekli ama uzun zaman alacak hazırlıklara da asla izin vermezdi. Sanki Gregor'un önünde hiçbir engel yokmuş gibi onu, şimdi daha da büyük bir gürültüyle ileri itekliyordu; şu anda Gregor'un arkasından gelen ses sanki sadece bir tek babanın sesi değildi; artık işin şakası yoktu; Gregor zorlanarak –ne pahasına olursa olsun– kapıdan geçmeye çalıştı. Gövdesinin bir yanı havaya kalktı, kapının

aralığında yamuk duruyordu şimdi, böğrünün bir yanı yara bere içinde kalmıştı, beyaz kapıda çirkin lekeler belirdi, çok geçmeden Gregor kapıda sıkışıp kaldı, tek başına yerinden kımıldaması mümkün değildi, bir yanındaki bacakları havada titreşiyordu, öbür yanındaki-ler acılar içinde zemine yapışmışlardı – o anda babası onu arkadan gerçekten sertçe itince Gregor bulunduğu yerden kurtuldu, kan revan içinde odasının içine, uzak bir köşeye fırladı. Kapı bastonla çarpılarak kapatıldı, sonunda her yer sessizleşti.

II.

Gregor baygınlığa benzeyen ağır uykusundan ancak akşam hava kararırken uyandı. Kimse rahatsız etmese de az sonra uyanırdı zaten, çünkü kendini yeterince dinlenmiş ve uykusunu almış hissediyordu ama ona öyle geliyordu ki sanki hafif ayak sesleri ve hole açılan kapının temkinlice kapatılması uyandırmıştı onu. Elektrikli sokak lambalarının soluk ışığı tavanın şurasına burasına ve odadaki mobilyaların üst taraflarına vuruyordu ama Gregor'un bulunduğu alt taraf karanlıktı. Ancak şimdi kullanmayı öğrendiği duyargalarından nasıl yararlanacağını tam bilemeden etrafı yoklayarak ilerledi, ağır ağır kapıya doğru süründü, orada neler olduğunu merak ediyordu. Bedeninin sol yanı, gerilince sızlayan, upuzun, tek bir yara gibiydi, Gregor iki sıra bacağının üzerinde adamakıllı aksayarak ilerliyordu. Bacaklarından biri öğleden önce yaşadıkları yüzünden ağır hasar görmüştü –sadece tek bir bacağının sakatlanması bir mucize gibiydi– ve cansız bir halde ötekilerin arkasından sürükleniyordu.

Kendisini oraya çekenin ne olduğunu ancak kapıya gelince fark etti; yenebilecek bir şeyin kokusuydu. Çünkü orada içi şekerli süt dolu bir çanak duruyordu,

içinde küçük beyaz ekmek parçaları yüzüyordu. Neredeyse sevinçten bir kahlkaha atacaktı Gregor, çünkü şimdi açlığı sabahkinden de büyüktü, hemen gidip kafasını neredeyse gözlerinin üzerine kadar sütün içine batırdı. Ancak hemen arkasından hayal kırıklığı içinde geri çekti; sadece sol yanının sızlaması yüzünden yemek yemek sıkıntı verdiği için değil –bütün gövdesiyle soluyarak destek verirse bir şey yiyebiliyordu ancak–, en sevdiği içecek olan ve kız kardeşinin bu nedenle odaya bıraktığı sütün tadını hiç almamıştı, hatta tiksinererek başını öte tarafa çevirdi ve sürünerek odanın ortasına gitti.

Gregor'un kapının aralığından gördüğüne göre, oturma odasında gaz lambası yanıyordu, babası her gün bu saatte akşam gazetesini annesine ve kız kardeşine yüksek sesle okurdu ama şimdi hiç ses duyulmuyordu. Belki de kız kardeşinin mektuplarında hep anlattığı ve yazdığı bu gazete okuma işinden son zamanlarda vazgeçilmişti. Evde mutlaka birileri olmasına rağmen evin başka taraflarından da hiç ses gelmiyordu. “Nasıl da sessiz bir hayat sürüyormuş ailem” dedi kendi kendine Gregor ve hiç kıpırdamadan önündeki karanlığa bakarken annesiyle babasına ve kız kardeşine böyle güzel bir evde böyle bir hayat sağlayabildiği için büyük gurur duydu. Ya şimdi bütün bu huzur, refah ve memnuniyet dehşet içinde son bulursa? Böyle düşüncelere

saplanıp kalmamak için hareket etti ve odanın içinde oraya buraya süründü.

Uzayıp giden akşam boyunca odanın iki yanındaki kapılardan bir kere biri bir kere öteki azıcık aralandı ama hemen hızla kapatıldı; belli ki biri içeri girme ihtiyacı duymuş ama tereddüdü baskın gelmişti. Gregor oturma odasına açılan kapının önünde durdu, o kararsız ziyaretçiyi bir şekilde içeri almaya ya da en azından kim olduğunu öğrenmeye kararlıydı; ancak kapı tekrar açılmadı ve Gregor orada boşu boşuna bekledi. Sabahleyin, kapılar kilitliyen herkes onun odasına girmek istiyordu, şimdi, kendisi kapılardan birini açmasına ve öteki kapılar da gün içinde herhalde açılmış olmalarına rağmen kimse girmiyordu içeri, anahtarlar da artık kapıların dışına takılıydı.

Oturma odasının ışığı gecenin geç bir saatinde söndürüldü, annesi, babası ve kız kardeşinin o saate kadar uyanık kaldıklarını anlamak zor değildi, çünkü açıkça duyulabildiğine göre şimdi üçü de ayak parmaklarının ucuna basarak odadan çıkıyorlardı. Sabaha kadar Gregor'un yanına kimsenin gelmeyeceği kesindi; bu durumda, hayatını şimdi yeniden ne şekilde düzenlemesi gerektiğini rahatsız edilmeden düşünmek için epeyce zamanı vardı. Yine de yerde dümdüz yatmaya zorlandığı bu yüksek tavanlı boş oda, nedenini bilemese de onu korkutuyordu, beş yıldır onun odasıydı burası – yarı

bilinçli yarı bilinçsiz bir dönüşle ve biraz da utanarak kanepenin altına seğırtti, sırtı biraz ezilse de, kafasını artık kaldıramasa da kendini orada çok rahat hissetti, tek üzüntüsü gövdesinin, kanepenin altına bütünüyle sığamayacak kadar geniş olmasıydı.

Bütün geceyi orada geçirdi, kâh uyuklasa da açlık hissettiği için sürekli uyandı, kâh kaygılar içinde ve ne olduğunu bilmediği umutlar besleyerek geçirdi geceyi; hepsinin sonucu aynıydı, şimdilik sakinliğini koruyacak, sabrederek ve büyük özen göstererek, içinde bulunduğu durumda sebep olmak zorunda kaldığı bu tatsızlıklara ailesinin katlanabilmesini sağlayacaktı.

Sabah çok erken bir saatte, hatta neredeyse geceydi henüz, Gregor az önce aldığı kararların gücünü sınama fırsatı buldu, çünkü neredeyse tamamıyla giyinmiş olan kız kardeşi, holün kapısını açıp merakla içeri baktı. Gregor'u hemen göremedi ama kanepenin altında olduğunu fark edince –Tanrım, bir yerde olmalıydı elbette Gregor, uçup gidecek değildi ya– öyle şaşırdı ki kendini tutamayıp kapıyı dışarıdan yeniden çarparak kapattı. Ancak bu davranışından pişman olmuşçasına hemen yine açtı kapıyı ve sanki odada ağır hasta biri ya da bir yabancı varmış gibi ayak parmaklarının ucuna basarak içeri girdi. Gregor kafasını kanepenin kenarına kadar uzatmıştı, kardeşini gözlüyordu. Acaba sütü içmediğini –aç olmadığı için içmemiş değildi tabii– fark edecek

miydi, acaba beğeneceği başka bir yiyecek getirecek miydi? Eğer kardeşi kendiliğinden bir şey getirmezse bunu ona hatırlatmak yerine açlıktan ölmeyi yeğlerdi Gregor, oysa kanepenin altından fırlamak, kendini kız kardeşinin ayaklarının dibine atmak ve yiyecek güzel bir şey getirmesini istemek için dayanılmaz bir arzu duyuyordu. Kız kardeşi, içindeki sütün pek azı dökülmüş olan, hâlâ dolu sayılan çanağı fark edince çok şaşırdı, onu hemen alıp kaldırdı ama çıplak elleriyle değil bir bez parçasıyla tuttu, sonra dışarı götürdü. Gregor onun süt yerine ne getireceğini çok merak ediyordu, pek çok şey geçirdi aklından. Ama iyi yürekli kız kardeşinin gerçekten ne yapacağını asla tahmin edemezdi. Kardeşi, onun nelerden hoşlandığını anlayabilmek için çeşitli şeyler getirdi ve eski bir gazetenin üzerine yaydı. Bayat, yarı çürümüş sebzeler vardı, akşam yemeğinden kalan ve katılaşmış beyaz sosa bulanmış kemikler, birkaç tane kuru üzüm ve badem; Gregor'un iki gün önce yenilemez dediği bir peynir, bayat bir ekmek, tereyağı sürülmüş bir ekmek, tereyağı sürülüp üzerine tuz ekilmiş bir ekmek. Bütün bunların yanına ayrıca sadece Gregor'un kullanımına ayrılmış, içine su konulmuş bir de çanak bıraktı. Kendisi oradayken Gregor'un hiçbir şey yemeyeceğini bildiğinden incelik gösterip hemen dışarı çıktı, hatta anahtarı kilitte çevirdi, amacı Gregor'un istediği gibi rahat hareket edebileceğini anlamasıydı.

Yiyeceklerin yanına giderken Gregor'un bacakları pır pır ediyordu. Yaraları da tamamıyla kapanmış olmalıydı, bir sıkıntı hissetmiyordu artık, şaşırdı, parmağını bıçakla azıcık kesmesinin üzerinden bir aydan fazla zaman geçmesine rağmen daha evvelki gün o yaranın nasıl acıdığını düşündü. "Artık fazla duyarlı değil miyim?" diye düşünerek peyniri emmeye başladı, bütün yiyecekler arasında onu hemen ve özellikle kendine çeken peynir olmuştu. Hiç ara vermeden ve duyduğu tatminden yaşaran gözlerle peyniri, sebzeleri ve sosu kemirdi; ama taze yiyeceklerden hoşlanmıyordu, kokularına bile tahammül edemiyordu, hatta yemek istediği şeyleri onların biraz uzağına çekti. Her şeyi yiyip bitirmişti, bulunduğu yerde tembel tembel oyalanıyordu ki kız kardeşinin, geri çekilmesi için işaret verircesine anahtarı yavaşça çevirdiğini duydu. Neredeyse uyuklamaya başlamış olsa da birden irkilip doğruldu ve yine kanepenin altına kaçtı. Kız kardeşinin odada bulunduğu kısa süre boyunca bile kanepenin altında kalmak için büyük çaba harcadı, çünkü o kadar çok yemişti ki gövdesi biraz şişmişti, sıkıştığı yerde soluk almakta zorlanıyordu. Boğulacak gibi oluyordu, bir yandan da hiçbir şeyden haberi olmayan kız kardeşinin bir süpürgeyle sadece artıkları değil, Gregor'un hiç dokunmadığı yiyecekleri bile, sanki onlar artık bir işe yaramazmış gibi süpürgeyle toplamasını ve her şeyi aceleyle bir

kovaya boşaltmasını, kovanın üzerine tahta bir kapak örtüp her şeyi dışarı taşımasını hafifçe pörtlemiş gözlerle seyretti. Kız kardeşi arkasını döner dönmez Gregor kanepenin altından sürünerek çıktı, gerindi ve şişindi.

Gregor'a her gün bu şekilde yiyecek verildi, bir kez sabah, annesiyle babası ve hizmetçi kız henüz uykundayken, ikinci kez birlikte yenilen öğle yemeğinden sonra, çünkü annesiyle babası yemeğin ardından biraz uyurlardı, hizmetçiyi de kız kardeşi bir şeyler almaya gönderiyordu. Elbette Gregor'un açlıktan ölmesini onlar da istemiyorlardı ama belki onun yemeği hakkında kulaklarına gelenden ötesini öğrenmeye tahammül edemiyorlardı, belki kız kardeşi onların az da olsa üzüntü çekmelerini istemiyordu, çünkü zaten yeterince acı çekiyorlardı.

O ilk sabah doktorla çilingiri evden hangi bahanelerle uzaklaştırdıklarını Gregor hiç öğrenemedi, kendisinin söyledikleri anlaşılmadığı için kız kardeşi de dahil hiç kimse onun başkalarını anlayabileceğini düşünmüyordu, bu yüzden kız kardeşi odasına geldiğinde Gregor onun ara sıra iç çekişlerini ve azizlere yakarışlarını dinlemekle yetinmek zorunda kalıyordu. Daha sonra, kardeşi olup bitene biraz alıştıktan sonra –tamamen alışması asla söz konusu olamazdı elbette– Gregor'un kulağına bazen dostça söylenmiş ya da öyle yorumlanabilecek bir söz çalınıyordu. “Bugün yemeği

beğenmiş” diyordu kardeşi, Gregor getirilen yiyeceği yalayıp yutunca, aksi olduğunda, ki giderek sıklaşıyordu bu durum, neredeyse üzülererek, “Yine her şey olduğu gibi kalmış” diyordu.

Gregor neler olup bittiğini doğrudan öğrenemese de, yandaki odalardan bazı şeyler duyuyordu, nereden bir ses işitse hemen o odanın kapısına koşuyor ve bütün gövdesini kapıya yapıştırıyordu. Özellikle ilk günlerde, üstü örtülü bile olsa bir biçimde kendi adının geçmediği hiçbir konuşma olmuyordu. Tam iki gün boyunca her yemekte ailesi şimdi nasıl davranılması gerektiğini tartışıyorlardı; ama iki yemek arasında da aynı konu konuşuluyordu, çünkü ev halkından en az ikisi sürekli evde oluyordu, herhalde hiçbiri evde tek başına kalmak ya da evi tamamen boş bırakmak istemiyordu. Hizmetçi kız daha ilk gün –ne olup bittiğini ve bunun ne kadarını bildiği pek belli değildi– dizlerinin üzerine çökerek hemen işten ayrılabilmek için annesine yalvarmıştı, on beş dakika sonra onlara veda ederken hem gitmesine izin verdikleri hem de kendisine gösterilen büyük iyilik için gözyaşları içinde teşekkür etmişti, aile böyle bir şey talep etmese de hiç kimseye tek söz söylemeyeceğine dair de sıkı sıkı yemin etmişti.

Artık yemekleri annesiyle birlikte kız kardeşinin de pişirmesi gerekiyordu; gerçi pek yorucu bir iş değildi bu, çünkü neredeyse hiçbir şey yenmiyordu. Biri öteki-

ni beyhude bir çabayla yemek yemesi için zorladığında, yanıt olarak “Teşekkür ederim, bu kadar yeter” ya da buna benzer bir şey dendiği duyuluyordu. Belki hiçbir şey içmiyorlardı da. Kız kardeşi babasına sık sık, bira ister misin diye soruyordu ve gidip almaya gönüllü oluyordu, babası konuşmayınca kız, onun aklındaki kuşkuları silmek için, kapıcı kadını da gönderebilirim, diyordu ama babası sonunda sertçe, “Hayır” diyordu ve bir daha bu konu açılmıyordu.

Daha ilk gün babası, hem annesine hem kız kardeşine, ellerinde avuçlarında olanları ve gelecekte kendilerini nelerin beklediğini anlattı. Ara sıra masadan kalkıyor, beş yıl önce işi batınca kurtardığı küçük Wertheim kasasından bir belge ya da bir not defteri çıkarıyordu. Kasanın çetrefilli kilidini nasıl açtığı, aradığı şeyi bulduktan sonra tekrar nasıl kapadığı duyuluyordu. Babasının bu açıklamaları kısmen, Gregor’un odasına kapanmasından beri duyduğu en sevindirici şeydi. Babasına o batan işinden en ufak bir şey kalmadığını sanıyordu, en azından babası bunu çürütecek bir şey anlatmamıştı, zaten Gregor da bu konuda bir şey sormamıştı. O günlerde Gregor’un tek kaygısı, bütün aileyi tam bir umutsuzluğa gömen iş konusundaki bu talihsizliği olabildiğince çabuk unutturmak için elinden geleni yapabilmektir. O dönemde kendisi büyük bir hevesle çalışmaya başlamış ve büro elemanıyken

neredeysse bir gecede gezgin satıcı olmuştı, elbette para kazanmak için bambaşka fırsatlar vardı yeni görevinde, başarılı sonuçlandığı işlerden aldığı komisyonlar da hemen nakit paraya dönüştürülüyor, evdeki şaşkın ve mutlu ailenin masasına konulabiliyordu. Güzel zamanlardı, daha sonra bir daha, en azından böyle parlak bir biçimde, tekrarlanmadılar, oysa Gregor sonraları bütün ailenin masraflarını karşılayabilecek konuma gelmiş ve karşılamıştı da. Hepsi bu duruma alışmışlardı, ailesi de Gregor da, parayı minnetle alıyorlardı, o da severek veriyordu ama artık içtenlik yoktu. Sadece kız kardeşi Gregor'la yakınlığını korumuştı; Gregor da, kendisinin aksine müzikten hoşlanan ve etkileyici bir şekilde keman çalabilen kızı, gelecek yıl, doğuracağı masraf ne olursa olsun, parayı başka yollardan bulup sağlayarak, konservatuvara göndermeyi gizli gizli planlıyordu. Gregor'un şehirde kısa kalışları sırasında kız kardeşiyle yaptığı konuşmalarda konservatuvar sık sık gündeme geliyordu ama sadece gerçekleşmesi olanaksız güzel bir düşünce olarak, ailesi bu konudan böyle masumca söz edildiğini bile duymak istemiyordu; oysa Gregor aklına koymuştu bunu ve Noel akşamı ağırbaşlı bir tavırla açıklamaya kararlıydı.

Orada dimdik dikilip kapıya yapışarak içeriyi dinlerken, bulunduğu durumda hiçbir yararı olmayan böyle düşünceler geçiyordu kafasından. Bitkindi, bazen

konuşulanları dinleyemiyordu bile, dikkatsizlik edip kafasını kapıya çarpıyor ama sonra onu hemen doğrultuyordu, çünkü bu çarpma sırasında çıkan ufacak bir gürültü bile yan taraftan duyuluyor, herkes susuyordu. “Neler karıştırıyor yine” diyordu babası bir süre sonra, belli ki kapıya doğru dönmüştü, yarıda kesilen konuşma ancak ondan sonra, yeniden, yavaş yavaş başlıyordu.

Yaşanılan talihsizliğe rağmen eski günlerden küçük bir miktar para kalmış olduğunu öğrenmek –çünkü babası yaptığı açıklamaları sık sık yineliyordu, kısmen kendisi bu tür işlerle uzun zamandır meşgul olmadığından, kısmen de annesi her söyleneni ilk seferde hemen anlamadığından– memnun etti Gregor’u, aradan geçen zamanda el sürülmeyen faizler biraz birikmişti. Ayrıca Gregor’un her ay eve getirdiği paranın –kendisine sadece birkaç Gulden ayırırdı– tamamını harcamamışlardı, böylece küçük bir sermayeleri olmuştu. Kapının arkasındaki Gregor heveslenip başını salladı, beklemediği bu ihtiyatlılık ve tutumluluk sevindirmişti onu. Aslında bu birikmiş parayla babasının patrona olan borcunun bir kısmını daha ödeyebilirdi ve işinden kurtulacağı gün çok daha yakın olabilirdi ama şimdi babasının bulduğu çözüm kuşkusuz çok daha iyiydi.

Ancak bu para, ailesinin faizlerle geçinebilmesine kesinlikle yetmezdi; onlara bir, olsa olsa iki yıl yeterdi, daha fazla değil. Yani ellerindeki paraya aslında do-

kunmamaları gerekirdi, zor günler için bir kenarda durmalıydı; günlük geçimleri için gereken parayı ise kazanmaları gerekiyordu. Babaları sağlıklı olmasına rağmen yaşlıydı, beş yıldır hiç çalışmamıştı, kendisine fazla güvenmemeliydi; zahmetli ama başarısız geçen hayatının ilk tatili olan o beş yıl içinde epeyce yağ bağlamıştı vücudu, bu yüzden de iyice hantallaşmıştı. Evin içinde dolaşması bile çaba gerektiren, soluk almakta zorluk çekerek güneşarı açık pencerenin önündeki kanepede sabahtan akşama kadar oturan yaşlı ve astımlı annesi mi para kazanacaktı şimdi? On yedi yaşında bir çocuk olan, şimdiye kadarki güzel giyinmek, uzun uzun uyumak, ev işlerinde yardımcı olmak, birkaç basit eğlenceye katılmak ve öncelikle keman çalmaktan oluşan yaşam biçimini katbekat hak eden kız kardeşi mi para kazanacaktı? Söz para kazanma zorunluluğuna gelince Gregor hemen kapıdan ayrılıyor, utançtan ve üzüntüden içi yanarak kendini kapının yanındaki serin, deri kanepeye atıyordu.

Sık sık sabahlara kadar orada yatıyordu, bir an bile uyumuyor, saatlerce deri kanepenin üzerinde eşeleniyordu. Ya da uğraşıp didinerek koltuğun birini pencerenin yanına itiyor, sonra pencerenin korkuluğuna tırmanıyor, koltuktan destek alarak pencereye yaslanıyordu, eskiden kendini özgürleştiren şeyi, yani pencereden bakmayı anımsadığı belliydi. Gerçekten de günden

güne gitgide daha bulanık görüyordu biraz uzağında bulunan şeyleri; fazlasıyla gördüğü için eskiden lanetler okuduğu karışındaki hastaneyi artık göremiyordu, şehir içinde ama sakin bir sokak olan Charlotten Sokağı'nda oturduğunu bilmeseydi, penceresinden gri gökyüzüyle gri toprağın ayırt edilemeyecek derecede birleştiği çorak bir araziye baktığına inanabilirdi. Koltuğun penceresinin önünde durduğunu dikkatli kız kardeşinin sadece iki kez görmesi yetmişti, Gregor'un odasını temizledikten sonra koltuğu tekrar penceresinin önüne itmiş, hatta o günden sonra penceresinin içteki kanadını da açık bırakmıştı.

Eğer Gregor kız kardeşiyle konuşabilseydi ve kendisi için yaptıklarına teşekkür edebilseydi onun hizmetlerini daha kolay kabullenebilirdi; ama bu şekilde olunca çok üzülüyordu. Kız kardeşi elbette bütün bu olanların verdiği sıkıntıyı elinden geldiğince gidermeye çalışıyordu, zaman geçtikçe kuşkusuz bunu becerdi de ama Gregor da zamanla her şeyi daha derinliğine anlamaya başladı. Kardeşinin odaya girişi bile Gregor için feci bir şeydi. Kız odaya girer girmez, Gregor'un odasının içini kimse görmesin diye büyük özen göstermesine rağmen, kapıları kapatmak için zaman harcamadan dosdoğru pencereye koşuyor, sanki boğuluyormuş gibi telaşlı ellerle açıyor, hava soğuk bile olsa bir süre penceresinin önünde kalıyor, derin derin soluk alıyordu. Günde iki

kez böyle koşturarak, gürültü ederek ürkütüyordu Gregor'u; o sırada Gregor kanepenin altında tir tir titiyor, kendisiyle aynı odada, pencereler kapalıyken durması mümkün olsa, kız kardeşinin bütün bunları ona çektirmeyeceğini biliyordu.

Bir keresinde, Gregor'un dönüşümünün üzerinden bir ay kadar geçmişken ve kız kardeşinin Gregor'un görünümünden hayrete düşmesi için artık bir neden kalmamışken, odaya her zamankinden daha erken bir saatte giren kız, Gregor'u hareketsiz ve tam da insanı korkutacak şekilde dimdik dikilmiş durumda pencereden bakarken buldu. Kız içeri girmeseydi Gregor için şaşırtıcı olmazdı, çünkü kendisi oradayken kardeşi zaten gelip pencereyi hemen açamazdı ama kız içeri girmemekle kalmadı, geri geri gitti ve kapıyı kapattı; bir gören olsa, Gregor'un bir yere sinip onu beklediğini ve ısırmak istediğini düşünebilirdi. Elbette Gregor hemen kanepenin altına saklandı ama kız kardeşi öğlene kadar gelmedi, geldiğinde de her zamankinden çok daha tedirgin görünüyordu. Kardeşinin kendi görünüşünü hâlâ tahammül edilmez bulduğunu ve öyle bulmaya da devam edeceğini anladı Gregor, vücudunun kanepenin altından çıkan küçücük bir kısmını bile görse kaçıp gitmemek için herhalde kendine epeyce hâkim olması gerekecekti kızın. Onun bu kadarını da görmemesini sağlamak amacıyla bir gün –tam dört saat

uğraşarak— çarşafı sırtına alıp kanepeye taşıdı ve kendisini tamamıyla örtecek şekilde ayarladı, kız kardeşi yere eğilse bile onu göremeyecekti. Kardeşi bu çarşafa gerek görmeseydi çekip alabilirdi, çünkü kendisini böyle bütünyle kapatmanın Gregor'un hoşuna giden bir şey olmadığı ortadaydı, ancak Grete çarşafı bulunduğu yerde bıraktı, hatta Gregor bir ara, kız kardeşinin bu yeni düzeni nasıl karşıladığını görmek amacıyla dikkatlice çarşafı kafasıyla bir parça kaldırdığında, onun gözlerinde bir minnettarlık da yakalar gibi oldu.

İlk iki hafta annesiyle babası bir türlü onun yanına gelemediler; kız kardeşinin şimdi yaptıklarını onların çok takdir ettiğini duyuyordu Gregor, oysa o zamana kadar, işe yaramaz gözüyle baktıkları kızlarına sık sık sinirlenirlerdi. Şimdiyse, kızları içeriye temizlerken ikisi de, yani annesiyle babası, Gregor'un odasının önünde bekliyorlardı, kız dışarı çıkar çıkmaz odanın içinin nasıl göründüğünü, Gregor'un neler yediğini, bu kez nasıl davrandığını, az da olsa bir iyileşme görülüp görülmediğini ayrıntılarıyla anlatmasını istiyorlardı. Aslında annesi yakın denebilecek bir zamanda Gregor'un yanına gitmek istiyordu ama babası ve kız kardeşi ilk başta makul nedenler ileri sürerek ona engel oldular. Gregor konuşulanları dikkatle dinliyor ve tamamıyla onaylıyordu. Ne var ki sonraları annesini zor kullanarak alıkoymaları gerekti, kadın, “Bırakın Gregor'un yanına

gideyim, o benim talihsiz oğlum! Onun yanına gitmem gerektiğini aklınız almıyor mu?” diye bağırdıkça, Gregor annesinin içeri girmesinin belki de iyi olacağını düşündü, her gün değil elbette ama belki haftada bir kez; annesi her şeyi kız kardeşinden çok daha iyi anlıyordu, onca cesaret göstermesine rağmen ne de olsa çocuk sayılırdı Grete ve aslına bakılırsa çocuklar gibi düşüncesiz davranıp böyle ağır bir görevi üstlenmiş olabilirdi.

Gregor’un annesini görme dileği çok geçmeden yerine geldi. Gündüzleri Gregor, annesiyle babasına saygısından pencerede görünmüyordu ama odasının birkaç metrekairelik zemininde de sürüneceği kadar yer pek yoktu, kımıldamadan yatmaya geceleri bile zor katlanıyordu, yemekten de hiç zevk almamaya başlamıştı, bu yüzden oyalanmak amacıyla duvarlarda ve tavanda oradan oraya sürünmeyi alışkanlık edindi. Özellikle tavanda asılı kalmayı seviyordu; zeminde yatmaktan çok farklıydı bu; daha rahat soluk alabiliyordu; gövdesi hafif hafif sallanıyordu ve Gregor’un orada kapıldığı, neredeyse mutluluk veren bu dalgınlık içinde, kendisini de şaşırtan bir hareketle tavandan kopup yere düştüğü oluyordu. Ama elbette ki şimdi vücuduna eskisine oranla daha güçlü hâkim olabiliyor ve böyle sert bir düşüşten zarar görmüyordu. Gregor’un kendisine bulduğu bu yeni eğlenceyi kız kardeşi elbette hemen fark

etti –Gregor yerde sürünürken şurada burada yapışkan maddesinden izler bırakıyordu– bu yüzden kız, Gregor’un sürünmesini olabildiğince kolaylaştırmayı ve onu engelleyen mobilyaları, öncelikle de sandığı ve yazı masasını kaldırmayı kafasına koydu. Ancak bunu tek başına halledemezdi; babasından yardım istemeyi göze alamıyordu; hizmetçi kız da kesinlikle yardım etmezdi, çünkü on altı yaşlarındaki bu kız, aşçı kadının ayrılışından beri cesaret gösterip çalışmaya devam etmişti ama mutfağın kapısını sürekli kapalı tutmak, ancak özellikle çağrılırsa açmak için izin istemişti; böylece Grete’nin, babasının evde bulunmadığı bir gün annesini çağırma-
tan başka çaresi kalmamıştı. Annesi heyecan ve sevinç çığlıkları atarak gelmiş ama Gregor’un odasının kapısının önünde susmuştu. Kız kardeşi, önce elbette her şey yolunda mı diye odanın içini yoklamış, ancak ondan sonra annesini içeriye sokmuştu. Telaş içindeki Gregor, çarşafı daha da aşağıya çekmiş, kırış kırış bir hale getirmişti, öyle ki çarşaf kanepenin üzerine gelişigüzel serilmiş gibi duruyordu. Gregor, çarşafın gerisinden etrafı gözetlemeye bu kez de girişmemiş, annesini görmekten bu kez de vazgeçmişti, yine de onun geldiğine memnundu. “Gelsene, ortada görünmüyor” dedi kız kardeşi, annesini elinden tutup ilerlettiği anlaşılıyordu. Gregor, o iki zayıf kadının ne de olsa epeyce ağır eski sandığı yerinden oynattıklarını, kızının kendisini aşırı

zorlayacağından korkan annesinin uyarılarına aldırma-
dan işin asıl yükünü kız kardeşinin üstlendiğini duydu.
Bu iş çok uzun sürdü. İki kadın kırk beş dakika uğraş-
tıktan sonra annesi sandığı odada bırakmanın daha iyi
olacağını söyledi, çünkü hem çok ağırdı, babaları eve
dönene kadar dışarı çıkartamayacaklar ve odanın orta-
sında kalan sandık Gregor'un geçişini engelleyecekti,
hem de mobilyaları odadan çıkartırlarsa Gregor'a iyilik
edeceklerine emin değildi. Tam tersini düşünüyordu;
boş duvarın görüntüsü adeta yüreğini burkuyordu; Gre-
gor da neden aynı şeyi hissetmesindi ki, uzun zamandır
odasındaki bu mobilyalara alışmıştı o, boşaltılan odada
kendisini terk edilmiş hissederci. “Hem de,” diye al-
çak sesle sözünü tamamladı annesi, odanın neresinde
bulunduğunu bilmediği Gregor'un sesini bile duyma-
sını önlemek istercesine, çünkü onun konuşulanları
anlamadığına emindi, “hem de mobilyaları çıkartarak
onun iyileşmesinden umudumuzu kestiğimizi ve onu
umursamazca bir başına bıraktığımızı göstermiş olmaz
mıyız? Bana kalırsa odayı eskiden nasılsa aynen öyle
bırakmalıyız, o zaman Gregor yeniden aramıza dön-
düğünde her şeyi değişmemiş bulur ve arada olanları
daha da kolay unuttur.”

Bu sözleri duyan Gregor, son iki aydır insanlarla
doğrudan konuşamamasının, ailesinin hep aynı düzen
içinde yaşamasıyla birleşince kendisinde akıl karışık-

lığına neden olduğunu anladı, odasının boşaltılmasını gerçekten arzu etmiş olmasının başka türlü bir açıklamasını bulamıyordu çünkü. Aileden kalma mobilyalarla döşenmiş, huzurlu, sıcak odasını istediği yöne engellenmeden sürünebileceği ama aynı zamanda insan geçmişini hızla ve tamamıyla unutacağı bir ine çevirmeyi gerçekten istiyor muydu? Zaten neredeyse unutmaya başlamıyor muydu ve annesinin uzun zamandır duymadığı sesi onu silkeleyip kendine getirmemiş miydi? Odadan dışarı hiçbir şey çıkartılmamalıydı, her şey yerinde kalmalıydı, mobilyaların kendisinin üzerindeki olumlu etkilerinden yoksun kalamazdı; ortalıkta amaçsızca dolaşmasını engelleyecek olsalar bile bu zarar değil, büyük bir yarar sayılırdı.

Ne var ki kız kardeşi aynı fikirde değildi; Gregor'la ilgili meseleler konuşulduğunda konunun uzmanıymış gibi, ki pek de haksız sayılmazdı, annesiyle babasına itiraz etmeyi alışkanlık edinmişti; şimdi de annesinin tavsiyesi, kızın ilk başta düşündüğü gibi sadece sandığın ve çalışma masasının değil, kalması gereken kanepenin dışında bütün mobilyaların odadan çıkartılmasında ısrar etmesi için yeterli nedendi. Sadece çocukça bir inat değildi bu elbette, son zamanlarda beklenmedik şekilde ve zorlukla elde ettiği özgüven de değildi kızı böyle meydan okumaya yönelten; Gregor'un sürünmek için geniş bir alana ihtiyacı olduğunu görmüştü, buna

karşılık odadaki mobilyalardan hiç yararlanmıyordu. Ancak belki de yaşıtı olan kızlarda görülen, her fırsatta tatmin yolları arayan aşırı heyecanın da bir rolü vardı bunda, şimdi Grete'nin içinden, tam da bu nedenle Gregor'un durumunu daha da ürkütücü hale getirmek geliyordu, böylece sonrasında şimdiye kadarkinden çok daha fazla şeyler yapabilecekti onun için. Çünkü Gregor'un boş duvarlara tek başına hükmedebileceği bir odaya Grete'den başka hiç kimse girmeyi göze alamazdı herhalde.

Böylece Grete, bu odada da iyice tedirginleşip kendine güvenini kaybetmiş görünen annesini dinlemedi ve kararından vazgeçmedi, sonunda susan kadın Grete'ye sandığı çıkarmasında becerebildiğince yardım etti. Gerekirse sandıksız yapabilirdi Gregor ama yazı masası odada kalmalıydı. Kadınlar oflaya puflaya ititirdikleri sandıkla birlikte odadan çıkar çıkmaz Gregor kafasını kanepenin altından dışarı uzattı, dikkatle ve olabildiğince tedbirli davranarak bu işe nasıl müdahale edebileceğini görmek için etrafa baktı. Bereket ilk geri dönen annesi oldu, Grete yandaki odada sandığa sarılmış, onu tek başına sağa sola oynatmaya çalışıyor ama elbette yerinden kıpırdatamıyordu. Ancak annesi Gregor'un görüntüsüne alışık değildi, o görüntü onu rahatsız edebilirdi, bu yüzden Gregor dehşet içinde geri geri seğirterek kanepenin öbür ucuna kadar gitti, ancak

çarşafın öndeki kısmının hafifçe yerinden oynamasına engel olamadı. Bu da annesinin dikkatini çekmeye yetti. Kadın olduğu yerde kalakaldı, bir an kımıldamadan durdu, sonra Grete'nin yanına döndü.

Olağandışı bir şey olmadığını, sadece birkaç mobilyanın yerinin değiştirildiğini Gregor kendi kendine ne kadar tekrarlasa da, çok geçmeden itiraf edeceği gibi, kadınların gidip gelmeleri, küçük bağırtıları, mobilyaların döşemeye sürtünmesi, dört bir yandan üzerine gelen bir curcuna gibiydi; kafasını ve bacaklarını kendine doğru ne kadar çekerse çeksin, gövdesini zemine ne kadar yapıştırırsa yapıştırırsın ister istemez bütün bunlara çok uzun süre dayanamayacağını itiraf ediyordu. Kadınlar odasını boşaltıyorlardı; sevdiği her şeyi alıp götürüyorlardı; teranesinin ve diğer aletlerinin durduğu sandığı çoktan odadan çıkarmışlardı; şimdi de ayakları neredeyse döşemeye gömülmüş, ticaret okulu öğrencisiyken, ortaokul öğrencisiyken, hatta ilkokul öğrencisiyken üzerinde ödevlerini yazdığı çalışma masasını yerinden oynatıyorlardı – artık o iki kadının iyi niyetini sınamak için zamanı kalmamıştı, aslında onların varlığını neredeyse unutmuştu, çünkü öyle yorulmuşlardı ki neredeyse hiç konuşmadan çalışıyorlardı, sadece yere sertçe basan ayaklarının sesi duyuluyordu.

Böylece ileri atıldı Gregor –o sırada kadınlar yan odada biraz soluklanmak için çalışma masasına yaslan-

mışlardı—, koşarken dört kez yön değiştirdi, hangisini önce kurtarması gerektiğini gerçekten bilmiyordu, o sırada, artık boş kalan duvarda kürklere bürünmüş kadının resminin asılı olduğunu gördü, hemen tırmandı oraya ve karnının sıcaklığına iyi gelen cama sıkı sıkı yapıştı. Gregor’un şimdi üzerini tamamen kapattığı bu resmi kesinlikle alamayacaklardı. Kadınları gelirlerken görebilmek için kafasını oturma odasının kapısına doğru çevirdi.

Pek de uzun sürmemiştii onların dinlenmeleri, yeniden Gregor’un odasına döndüler; Grete annesine sarılmıştı, neredeyse taşıyordu kadını. “Peki, şimdi hangisini alalım?” diye sordu ve etrafına bakındı, o anda bakışları duvardaki Gregor’un bakışlarıyla karşılaştı. Herhalde annesi de odada olduğu için Grete serinkanlılığını bozmadı, etrafa bakmasına engel olmak amacıyla yüzünü annesine doğru eğdi, titreyerek, aklına ilk geleni söyledi: “Gel, bir dakikalığına oturma odasına dönelim, ne dersin?” Grete’nin amacını anlamıştı Gregor, annesini güvenceye almak, sonra da Gregor’u duvardan indirmek istiyordu. Denesindi bakalım! Resminin üzerinde oturacak ve onu vermeyecekti. Vermektense Grete’nin suratına atlamayı yeğledi.

Ancak Grete’nin sözleri annesini daha da tedirgin etmişti, yana çekildi, çiçekli duvar kâğıdındaki kocaman kahverengi lekeyi gördü, gördüğü şeyin Gregor

olduğunun daha bilincine varmadan, yüksek perdeden ama boğuk bir sesle, “Ulu Tanrım, ulu Tanrım!” diye haykırdı, pes edencesine kollarını iki yana açıp kanepenin üzerine bıraktı kendini ve kıpırdamadan kaldı orada. “Ah, Gregor!” diye bağırdı kız kardeşi yumruğunu kaldırıp gözlerini Gregor’a dikerek. Dönüşüm başladığından beri Gregor’a doğrudan söylediği ilk sözlerdi bunlar. Bayılan annesini ayıltabilecek bir kolonya bulmak için yandaki odaya koştu, Gregor da yardım etmek istiyordu –resmi kurtaracak zamanı vardı henüz– ama cama adeta yapışmıştı, kendini zorlukla çekip alabildi oradan; sonra, sanki eski günlerdeki gibi kız kardeşine akıl verebileceğini sanarak o da yandaki odaya koştu; oysa hiçbir şey yapamadan kızın arkasında kaldı; çeşitli şişelerin arasında aradığını bulmaya çalışan kız kardeşi arkasına dönünce birden ürktü; şişelerden biri yere düşüp kırıldı; cam kırıklarından biri Gregor’un yüzünü kesti, yakıcı bir ilaç akıp çevresine yayıldı; daha fazla oyalanmayan Grete, küçük şişelerden taşıyabildiği kadarını aldı, annesinin yanına koştu; kapıyı ayağıyla kapattı. Kendi suçu yüzünden belki de ölmek üzere olan annesinden ayrı kalmıştı Gregor şimdi; annesinin yanında kalması gereken kız kardeşini kaçırmak istemiyorsa kapıyı açmamalıydı; beklemekten başka yapacak şeyi yoktu; kendini suçlamanın, annesi için kaygılanmanın sıkıntısı içinde sürünmeye başladı, duvarların,

mobilyaların, tavanın üzerinden geçti, sonunda bütün oda etrafında dönmeye başladığında umarsızlığa kapıldı, büyük masanın tam ortasına düştü.

Aradan biraz zaman geçti, Gregor bitkin durumda yatıyordu orada, ortalık sessizdi, belki de iyiye işaretti bu. O sırada kapı çaldı. Hizmetçi kız tabii mutfakta kilitliydi, kapıyı Grete'nin gidip açması gerekti. Gelen babasıydı. İlk sözleri, “Ne oldu?” oldu; Grete'nin halinden her şeyi anlamıştı. Kız boğuk bir sesle yanıtladı babasını, yüzünü babasının göğsüne gömdüğü anlaşıyordu: “Annem bayıldı ama şimdi daha iyi. Gregor dışarı çıktı.” “Bekliyordum bunu,” dedi babası, “size hep söyledim ama siz kadınlar kulaklarınızı tıkadınız.” Gregor, Grete'nin verdiği kısa haberi babasının kötüye yorumladığını ve Gregor'un bir zorbalığa kalkıştığını sandığını anladı. Bu nedenle Gregor babasını yatıştır-maya çalışmalıydı, çünkü ona durumu açıklayacak ne zamanı ne de imkânı vardı. Böylece kendi odasının kapısına koştu, kapıya iyice yaslandı, amacı holden içeri giren babasının kendisini görmesini, Gregor'un hemen odasına dönmek istediğini ve onu geri püskürtmesinin gerekli olmadığını anlamasını sağlamaktı, sadece kapıyı açmaları yeterliydi, Gregor hemen içeri girip gözden kaybolurdu.

Oysa babası böyle incelikleri fark edecek bir ruh halinde değildi. İçeri girer girmez, “Ah!” diye bağırdı,

hem öfkeli hem memnun gibi çıkmıştı sesi. Gregor kafasını kapıdan çekti, babasına doğru kaldırdı. Babasını hiç bu şekilde, böyle dururken canlandırmamıştı gözünde; zaten son zamanlarda, böyle garip bir şekilde ortalıkta sürünürken, eskiden olduğu gibi evin diğer taraflarında neler olup bittiğiyle pek ilgilenememişti, aslında değişmiş koşullara hazırlıklı olmalıydı. Yine de, yine de kendi babası mıydı bu? Eskiden, Gregor bir iş seyahatine çıkarken yorgun yattığı yatağından kımıldamayan adam bu muydu; akşamları eve döndüğünde kendisini sırtında sabahlığıyla koltuğunda oturarak karşılayan; ayağa kalkamayan, sevincini sadece kollarını kaldırarak gösteren, ve nadiren, yılda birkaç pazar günü ve bayram günlerinde Gregor ile annesinin arasında gezintiye çıkan –o ikisi zaten yavaş yürürlerdi, bu gezintilerde daha da yavaşlardı–, eski paltosuna sarınarak, dikkatle kullandığı bastonuyla güçlkle ilerleyen ve bir şey söylemek istediğinde hemen hemen hep olduğu yerde duran ve yanındakileri etrafına toplayan adam mıydı? Oysa şimdi dimdik duruyordu; bankalardaki görevlilerin giydikleri türden ütülü, mavi, parlak düğmeli bir üniforma vardı sırtında; çifte gerdanı ceketinin dik, sert yakasının üzerine sarkmıştı; gür kaşlarının altındaki siyah gözleri canlı ve dikkatli bakıyordu; her zaman dağınık duran pırıl pırıl beyaz saçları yandan özenle ayrılmış ve yatıştırılarak taran-

mıştı. Üzerinde –büyük olasılıkla bir bankanın– simli arması olan kasketini yay çizdirerek odanın karşı tarafındaki kanepeye doğru fırlattı ve uzun ceketinin eteklerini geriye atarak, elleri ceplerinde, yüzünde inatçı bir ifadeyle Gregor’un üzerine yürüdü. Ne amaçladığını herhalde kendisi de bilmiyordu; yine de ayaklarını garip bir biçimde havaya kaldırarak adım atıyordu, çizmelerinin tabanlarının büyüklüğü Gregor’u şaşırttı. Yine de takılmadı bu gördüklerine, yeni hayatının ilk gününden beri babasının kendisine karşı olabildiğince sert davranmayı uygun gördüğünü biliyordu. Bu yüzden babasının önünde koşup durdu, babası durunca o da durdu, babası yerinden kıpırdayınca onun önündeki Gregor da yine hızla ileriye atıldı. Böyle birkaç kez çepeçevre dolaştılar odanın içinde ama dış dokunur bir şey olmadı, hatta tempoları o kadar ağırdı ki birbirini takip eder gibiydiler. Bu yüzden Gregor da şimdilik odanın zemininde kaldı, duvara ya da tavana kaçmasını babasının özellikle kötülük saymasından korkuyordu. İşin doğrusu Gregor böyle koşuşturmaya bile pek fazla dayanamayacağını kabul ediyordu, çünkü babası bir adım atarken onun sayısız hareket yapması gerekiyordu. Soluğu kesilmeye başlamıştı bile, zaten eski yaşamında da ciğerleri pek sağlam değildi. Bütün gücünü koşmaya saklayarak böyle tökezlerken, gözlerini zor açık tutarak oradan oraya giderken; kafası o

anda iyice uyuyuşuğundan aklına koşmaktan başka bir kurtuluş yolu gelmezken; girintili çıkıntılı, sivri köşeli, oymalı mobilyaların doldurduğu odanın duvarlarını serbestçe kullanabileceğini bile unutturken – hafifçe fırlatılan bir şey hemen yanı başında yere düştü ve önüne yuvarlandı. Bir elmaydı bu; hemen arkasından bir ikincisi geldi; Gregor dehşet içinde olduğu yerde kaldı; koşmaya devam etmesinin bir yararı olmayacaktı, çünkü babası onu bombardımana tutmaya kararlıydı. Babası dolaplı büfenin üzerindeki meyve çanağından ceplerini doldurmuş, pek de nişan almadan elmaları birer birer ona fırlatıyordu. Bu küçük kırmızı elmalar mıknaatılanmış gibi zeminde yuvarlanıyor, birbiriyle çarpışıyordu. Hafifçe fırlatılan bir elma Gregor’un sırtını sıyırdı ama bir zarar vermeden kayıp gitti. Hemen arkasından gelense kelimenin tam anlamıyla saplandı Gregor’un sırtına; sanki yer değiştirirse o beklenmedik, inanılmaz acı geçecekmiş gibi Gregor ileriye doğru sürüklenmek istedi; ama olduğu yere çivilenmiş gibiydi, aklı iyice karışarak bulunduğu yere yayıldı. Gregor’un son gördüğü şey, odasının kapısının ardına kadar açılması, çığlıklar atan kız kardeşinden önce davranan annesinin –kombinezonuyla, çünkü kız kardeşi, baygınken rahat nefes alsın diye onu soymuştu– koşup gelmesi, babasının üzerine atılması, bağları çözülen eteklerinin koşarken birer birer kayıp yere düşmesi

ve annesinin eteklerin üzerinden tökezleyerek geçip babasına hücum etmesi, ona sarılarak, onunla bütünleşerek, ellerini babanın ensesine dolayarak Gregor'un hayatını bağı laması için ona yalvarmasıydı – ama o sırada Gregor'un gözleri artık görmez olmuştu.

III.

Gregor'un acısını bir aydan fazla çektiği o ağır yara –kimse çekip almaya cesaret edemediği için elma saplandığı yerde görünür bir hatıra olarak kalmıştı–, Gregor'un, şimdiki üzücü ve tiksindirici biçimine rağmen, ailenin bir üyesi olduğunu babasına bile hatırlatmış görünüyordu, düşmana davranır gibi davranamazlardı ona, ailesi olarak ona karşı görevlerini yerine getirmeleri şarttı, tiksintilerini bastırıp sabretmeliydiler, sadece sabretmeliydiler.

Gregor yarası yüzünden hareket yeteneğini muhtemelen bütünüyle kaybetmiş olsa da ve şimdilik odasının bir ucundan öbür ucuna gitmesi sakatlar gibi dakikalar sürse de –tepelere tırmanıp sürünmesi söz konusu bile değildi– durumundaki bu kötüleşmenin epeyce yeterli bir şeyle telafi edildiğine inanıyordu, bir iki saat önce-sinden başlayarak dikkatle gözlemlediği oturma odasının kapısı akşama doğru açıldığında, kendi karanlık odasında yatıyor, oturma odasından görülmeden bütün aileyi aydınlık masanın başında otururken görebiliyor, konuşmalarını, bir ölçüde hepsinin izniyle, yani eskisinden tamamıyla farklı olarak dinleyebiliyordu.

Kuşkusuz bu sohbetler, Gregor'un küçük otel odalarında, kendini yorgun argın nemli çarşıların üzerine attığında hep hafif bir özlemle düşündüğü eski günlerdeki gibi canlı değildi artık. Yemeklerde çoğunlukla hiç konuşulmuyordu. Akşam yemeğinden sonra babası genellikle bir koltukta uyuyakalıyordu; annesiyle kız kardeşi sessiz kalmak için uyarıyorlardı birbirlerini; annesi ışığın altında iyice öne eğilerek dikiş dikiyor, bir giyim mağazası için narin iç çamaşırları hazırlıyordu. Satış görevlisi olarak işe başlayan kız kardeşi, daha sonraları belki de daha iyi bir işe girebilmek umuduyla akşamları steno ve Fransızca çalışıyordu. Babası bazen uyanıyor, uyuduğunun hiç farkında olmamış gibi annesine, "Bugün yine saatlerdir dikiş dikiyorsun!" diyor, sonra hemen yine uyuklamaya başlıyordu, annesiyle kız kardeşi ise yorgun argın birbirlerine gülümsüyorlardı.

Babası nedense inat edip üniformasını evde bile sırtından çıkarmak istemiyordu; sabahlığı bir işe yaramadan askıda asılı dururken o sırtında kıyafetiyle oturduğu yerde uyukluyordu, sanki her an göreve hazırmış ve amirinin seslenmesini beklermiş gibi. Bu yüzden daha ilk giydiğinde bile yeni sayılmayan üniforması annesiyle kız kardeşinin gösterdiği bütün özene rağmen kirlendi, bu lekeli ama sürekli silinen düğmelerinin sayesinde parlayan giysinin içinde yaşlı adamın son de-

rece rahatsız ama huzurlu bir uyku çekmesini Gregor çoğunlukla bütün bir akşam seyrediyordu.

Saat on olur olmaz annesi usulca konuşarak babasını uyandırmaya, sonra da yatağa gitmeye ikna etmeye çalışıyordu, çünkü koltukta rahat uyuyamazdı ve saat altıda işbaşı yapacak babasının iyi bir uykuya çok ihtiyacı vardı. Oysa kapı görevlisi olduğu günden beri tutturduğu inatla, sürekli uyuklasa da, ısrarla sofradan kalkmak istemiyordu, sonra da koltuğundan kalkıp yatağa gitmesi için de epeyce uğraşmaları gerekiyordu. Annesiyle kardeşi onu küçük küçük uyarılarla ne kadar zorlasalar da on beş dakika boyunca başını ağır ağır iki yana sallıyor, gözlerini açmıyor ve ayağa kalkmıyordu. Annesi kolundan çekiştiriyor, kulağına tatlı sözler fısıldıyor, kız kardeşi annesine yardımcı olmak için dersinin başından kalkıyor ama bütün bunlar babasında hiç işe yaramıyordu. Koltuğuna daha da gömülüyordu. Ancak kadınlar onu koltukaltlarından tutunca gözlerini açıyor, bir karısına bir kızına bakıyor ve “Yaşamak buymuş işte. Yaşlılık günlerimin huzuru buymuş işte” diyordu hep. İki kadından destek alarak, sanki kendi kendine büyük bir yükmüş gibi zahmetle ayağa kalkıyor, kadınların kendisini kapıya kadar götürmelerine izin veriyor, orada eliyle bırakmalarını işaret edip kendi başına yürüyordu, annesi dikişini, kardeşi kalemini telaşla

bir kenara atıyor, babanın arkasından koşup ona yine yardım ediyorlardı.

Bu çalışmaktan bitip tükenmiş, aşırı yorgun ailede Gregor'a, gerektiği kadarının dışında zaman ayıracak kim vardı? Evin bütçesi gitgide kısılıyordu; hizmetçi kıza da yol vermişlerdi; bembeyaz saçları başının çevresinde uçuşan, iriyarı, kemikli bir kadın en ağır işleri görmek üzere sabahları ve akşamları geliyordu; geri kalan her şeyi, elindeki pek çok dikiş işinin yanında annesi hallediyordu. Hatta annesinin ve kız kardeşinin eskiden eğlencelerde ve kutlamalarda sevinerek taktıkları, aileden kalma çeşitli ziynetler bile satılmıştı, Gregor bunu akşam, ne kadar para elde edildiği konuşulurken öğrenmişti. Ama en büyük şikâyet hep, içinde bulundukları koşullara göre fazlasıyla büyük kalan evden çıkamamalarıydı, çünkü Gregor'u nasıl taşıyacaklarını bilemiyorlardı. Ancak Gregor, taşınmalarını engelleyen sadece kendisine gösterilen özen olmadığını anlıyordu, çünkü onu birkaç tane havalandırma deliği açılmış uygun bir sandığa koyup kolayca taşıyabilirlerdi; ailenin ev değiştirmesine asıl engel olan, tamamiyle umutsuzluğa kapılmaları ve bütün akrabaları ve tanıdıkları içinde kimsenin başına gelmeyen bir talihsizlik yaşamalarıydı. Dünyanın yoksul insanlardan beklediklerini sonuna kadar yerine getiriyorlardı, babası bankadaki düşük dereceli memurlara kahvaltı taşı-

yor, annesi yabancı insanların çamaşırları için kendini parçalıyor, kız kardeşi müşterilerin isteklerini yerine getirmek için tezgâhın gerisinde bir oraya bir buraya koşuyordu ama ailenin gücü daha otesine yetmiyordu. Babasını yatırdıktan sonra odaya dönen annesiyle kız kardeşi, işlerini ellerine almadan, yan yana, yanak yanağa otururken Gregor’un sırtındaki yara yeni açılmış gibi acımaya başlıyordu; annesi eliyle Gregor’un odasını işaret ederek “şu kapıyı kapasana Grete” dediğinde ve Gregor yeniden karanlıkta kaldığında yan odada kadınların gözyaşları birbirine karışuyordu ya da kupkuru gözlerini masaya dikeyorlardı.

Gregor gecelerini ve gündüzlerini neredeyse hiç uyumadan geçiriyordu. Bazen kapının bir dahaki açılışında ailenin meselelerini tıpkı eskiden olduğu gibi yeniden denetimi altına almayı düşünüyordu; uzun zamandan beri ilk kez aklına yeniden patronu ve şirket temsilcisi, büroda çalışanlar ve çıraklar, evdeki mankafa uşak, başka işyerlerinden iki üç arkadaş, taşradaki bir otelde çalışan bir oda hizmetçisi, ki tatlı, geçici bir anıydı, bir şapkacıdaki, ciddi anlamda ama ağırdan alarak kur yaptığı kasiyer kız – hepsi yabancılarla ya da çoktan unutulmuş kişilerle karışmış halde görünüyorlardı ona ama kendisine ve ailesine yardım edecekleri yerde tümü de erişilmez durumdaydı, kaybolup gittikleri zaman da memnun oluyordu Gregor. Ancak ailesiyle ilgilenmek

gelmiyordu içinden yine, bakımı kötü yapıldığı için sadece öfkeyle doluyordu içi, canının neyi çektiğini hayal edemiyordu ama karnı aç olmasa da yine de layık olduğu şeyleri alabilmek için kilere nasıl girebileceğine dair planlar yapıyordu. Kız kardeşi sabahları ve öğlenleri mağazaya gitmeden önce, artık Gregor'un çok hoşuna gidecek ne yapılabilir diye düşünmeksizin herhangi bir yiyeceği ayağıyla Gregor'un odasının içine itiyordu, akşamları da, yiyeceğin sadece tadına da bakılmış olsa –çoğunlukla öyle oluyordu– hiç doku-nulmasa da, hiç aldırmadan süpürgeyle dışarı alıyordu. Gregor'un odasını hep akşamları ve üstünkörü, çabucak temizliyordu. Duvarlarda pislikten oluşan çizgiler vardı, şurada burada topak topak toz ve çöpler birikmişti. İlk zamanlarda Gregor, kız kardeşi odaya girince özellikle bu tür, dikkat çekecek köşelere çekiliyordu, amacı oralarda durarak adeta kıza sitem etmektir. Ama o noktada haftalarca bile kalsa kız kardeşinin tavrında bir iyileşme göremezdi; ağabeyi kadar o da farkındaydı o pisliğin ama onu olduğu yerde bırakmaya kararlıydı. Yeni edindiği bir hassasiyetle, ki bütün aileye bulaşmıştı bu duygu, Gregor'un odasını sadece kendisi temizliyordu. Bir gün annesi Gregor'un odasını köşe bucak temizlemişti, ancak birkaç kova suyla altından kalkabilmişti bu işin –oysa bütün bu nemden Gregor rahatsız olmuş, küsererek, kıpırdamadan kanepede yayılıp yatmıştı– ne var ki

annesinin yaptığı cezasız kalmamıştı. Akşam kız kardeşi Gregor'un odasındaki değişikliği fark eder etmez adamakıllı alınarak oturma odasına koşmuş, annesinin ellerini yemin edercesine kaldırmasına aldırmadan ağlama krizine tutulmuş, annesiyle babası –elbette babası oturduğu koltukta irkilerek doğrulmuştu– önce şaşkınlıkla ve çaresizce izlemişlerdi kızlarını; sonra onlar da heyecanlanmışlardı; sağ taraftaki babası, Gregor'un odasının temizliğini kızına bırakmadı diye annesine sitem etmiş, sol taraftaki Grete bundan böyle Gregor'un odasını temizleyemeyeceğini haykırıp durmuştu; heyecandan kendinden geçen babayı annesi yatak odasına sürüklemeye çalışmış, sarsıla sarsıla ağlayan kız kardeş küçük yumruklarını masaya indirmişti; Gregor ise, kapıyı kapatmak ve bu manzarayı ve gürültüyü kendisinden uzak tutmak kimsenin aklına gelmediği için öfkeden kudurarak tıslamıştı.

İşyerinde çok yorulan kız kardeşi, Gregor'la eskisi gibi ilgilenmekten bıkmış olsa bile kendi yerini annesinin almasına ve Gregor'un ihmal edilmesine hiç gerek yoktu. Çünkü şimdi evde bir hizmetçi vardı. Sağlam kemik yapısı sayesinde uzun ömründe en büyük güçlüklerin üstesinden gelmiş olması gereken bu yaşlı, dul kadın Gregor'dan hiç iğrenmiyordu. Bir keresinde, merakından değil de öylesine Gregor'un odasının kapısını açmış ve gafil avlanan, peşinden gelen olma-

sa da odanın içinde oraya buraya koşmaya başlayan Gregor'u görünce ellerini önünde kavuşturup şaşkın şaşkın durmuştu orada. O günden beri sabahları ve akşamları hep kapıyı aralayıp Gregor'a göz atmayı hiç ihmal etmiyordu. Başlarda, herhalde sevimli olduğunu sandığı sözlerle onu yanına çağırıyor, "Gel buraya, seni ihtiyar bokböceği!" ya da "Şu ihtiyar bokböceğine bakın hele!" gibi şeyler söylüyordu. Gregor bu türden sözlerle hiç karşılık vermiyor, sanki kapı hiç açılmamış gibi kımıldamadan yerinde kalıyordu. Keşke her canı istediğinde Gregor'u rahatsız etmesine göz yummak yerine bu hizmetçiye odasını her gün temizlemesi talimatı verilseydi! Bir keresinde, sabah erken bir saatte –belki de yaklaşmakta olan ilkbaharın habercisi sert bir yağmur camları dövüyordu– hizmetçi kadın alışıldık sözlerine yeniden başladığında Gregor öyle sinirlendi ki saldıracakmış gibi ama yavaşça ve takatsizce kadına doğru gitti. Hizmetçiyse, korkacak yerde kapının yakınındaki bir sandalyeyi tutup aldı, ağzını iyice açarak orada durdu, amacı belliydi, ağzını ancak elindeki sandalyeyi Gregor'un sırtına indirince kapatacaktı. "Demek senden bu kadar?" dedi sonunda, Gregor arkasını dönünce ve sandalyeyi eski yerine bıraktı.

Gregor artık neredeyse hiçbir şey yemiyordu. Sadece, hazırlanan yiyeceğin yanından geçerken oyun oynarcasına ağzına bir lokma atıyor, o lokmayı saatlerce

ağzında tutuyor, çoğunlukla da tekrar tükürüyordu. Önceleri, yemek yememesini odasının haline üzülmekle bağladı ama odasındaki değişikliklere çok geçmeden alıştı. Başka odalarda yer bulunamayan şeyleri o odaya koymayı alışkanlık edinmişti evdekiler, ve bu şeylerin sayısı da epeyce çoktu, çünkü evin bir odasını üç adama kiralamışlardı. Bu ciddi beyler –üçü de sakallıydı, Gregor bir keresinde kapıdaki çatlaktan görmüştü– düzen konusunda çok titizdiler, sadece kendi odalarının değil, madem burada kiracıydılar, bütün evin, özellikle mutfağın düzeni konusunda da. İşe yaramayan ya da kirli ıvrık zıvıra tahammül edemiyorlardı. Üstelik büyük ölçüde kendi mobilyalarını da getirmişlerdi. Bu nedenle pek çok şey gereksiz olmuştu, satılacak türden şeyler değildi bunlar ama atılmamalıydılar da. Bütün bu eşya Gregor’un odasına gitti. Mutfaktaki kül kutusu ve çöp kutusu da. O anda kullanılmayacak ne varsa, hep acelesi olan hizmetçi kadın Gregor’un odasına fırlatıveriyordu; bereket Gregor sadece içeri atılan eşyayı ve onu tutan eli görebiliyordu. Hizmetçi, zaman ve fırsat bulunca o nesneleri odadan tekrar almayı ya da hepsini bir defada dışarı atmayı amaçlıyor olabilirdi, ancak hepsi, ilk başta nereye atıldılarsa orada kaldılar; Gregor o döküntülerin arasında dolaşırsa yerlerinden biraz oynuyorlardı; önceleri mecburdu bunu yapmaya, çünkü sürünebileceği boş yer kalmamıştı, ama sonraları,

gitgide keyiflenerek dolaştı aralarında, oysa bu türden dolaşmaların sonunda ölesiye yoruluyor, üzülüyor ve saatlerce yerinden kımıldamıyordu.

Kiracılar bazen akşam yemeklerini de evde, ortak kullanılan oturma odasında yediklerinden oturma odasının kapısı o akşamlarda kapatılıyordu ama Gregor kapının açılıp açılmamasını umursamıyordu, hatta kimi akşamlar açık durmasından yararlanmayıp ailesi farkında olmasa da odasının en karanlık köşesine çekiliyordu. Bir keresinde hizmetçi kadın oturma odasının kapısını biraz aralık bırakmıştı, kiracı beyler akşam odaya girdiklerinde ve ışık yakıldığında da öylece kalmıştı kapı. Adamlar masanın baş tarafına, bir zamanlar babanın, annenin ve Gregor'un oturduğu yerlere oturmuşlar, peçetelerini açmışlar, çatal ve bıçaklarını ellerine almışlardı. Hemen arkasından annesi et kabıyla kapıda görünmüştü, peşinden de kız kardeşi geliyordu, tepeleme yığılmış patateslerin durduğu kabı taşıyarak. Yemeklerden yoğun buharlar yükseliyordu. Kiracılar, yemeden önce denetlemek istercesine önlerine konulan kapların üzerine eğilmişlerdi, gerçekten de ortada oturan ve öteki ikisinin uzman saydıkları anlaşılan adam daha kabın içindeyken etten bir parça kesmişti, belli ki iyi mi pişmiş yoksa mutfağa geri gönderilecek durumda mı olduğunu anlamak istiyordu. Tatmin olunca, gerginlik içinde bekleyen annesiyle

kardeşi rahat bir soluk alıp gülümsemeye başlamışlardı.

Aile, mutfakta yedi yemeğini. Buna rağmen babası mutfağa gitmeden önce oturma odasına girdi, kasketini elinde tutuyordu, kısaca eğilip selam vererek masanın çevresini dolaştı. Kiracıların üçü de ayağa kalkıp sakallarının içine doğru bir şeyler mırıldandılar. Yalnız kaldıklarında, hemen hemen hiç konuşmadan yemeklerini yediler. Gregor’a tuhaf gelen, yemekte çıkan çeşitli sesler arasında hep o adamların lokmaları çiğneyen dişlerinin sesini ayırt etmesiydi, sanki bu yolla Gregor’a yemek için dişlere ihtiyaç duyulduğu, en güzel dişsiz çenelere bile sahip olsa onlarla hiçbir şey yapamayacağı gösterilmek isteniyordu. “İştahım var benim” dedi kendi kendine Gregor, endişeyle, “ama bu yiyeceklerle karşı değil. Bu kiracılar tıknıp duruyor, bense açlıktan öleceğim!”

Tam o akşam –Gregor uzun zamandır keman sesi duyduğunu hatırlamıyordu– mutfaktan keman sesi geldi. Kiracılar akşam yemeklerini bitirmişlerdi, ortada oturan eline bir gazete almış, öteki ikisine birer sayfa vermişti, arkalarına yaslanmış, purolarını tütürüyorlardı. Keman sesi duyulunca dikkat kesildiler, ayağa kalkıp parmak uçlarına basarak oturma odasının kapısına yaklaştılar, orada birbirlerine sokulup durdular. Sesleri mutfaktan duyulmuş olmalı ki babası, “Beyler

kemandan hoşlanmadılar mı? Hemen kesebiliriz” diye seslendi. “Tam tersine,” dedi ortadaki adam, “acaba küçük hanım içeriye gelip burada çalmaz mı, burası çok daha rahat ve konforlu.” “A, tabii” dedi babası, sanki kemanı çalan kendisiymiş gibi. Adamlar odaya dönüp beklediler. Biraz sonra babası elinde nota sehпасıyla göründü, annesi nota defterini taşıyordu, kız kardeşi de kemanı. Sakin sakin çalmaya hazırlandı kardeşi, daha önce evin odalarını hiç kiraya vermemiş olan, bu yüzden kiracılara gösterdikleri nezaketi abartan annesiyle babası her zamanki sandalyelerine oturmaya cesaret edemediler; babası kapıya yaslandı, sağ elini, düğmeleri ilikli ceketinin iki düğmesinin arasına sokmuştu. Annesiye kiracılardan birinin sunduğu iskemleyi aldı, adamın gelişigüzel koyduğu yeri değiştirmeyerek, geride, bir köşede oturdu.

Kız kardeşi çalmaya başladı; babasıyla annesi, her biri kendi bulunduğu taraftan, kızın ellerinin hareketlerini dikkatle izliyorlardı. Keman sesinin çekiciliğine kapılan Gregor da biraz daha öne çıkmayı göze almıştı, kafası oturma odasının içine uzanmıştı bile. Son zamanlarda evdekilere neden pek aldırmamış olduğunu merak etmiyordu; eskiden, gösterdiği saygı gurur verirdi ona. Oysa asıl şimdi daha fazla nedeni vardı gizlenmesi için, çünkü odasının her yerini kaplayan ve en ufak harekette etrafa uçuşan toz yüzünden kendisi de toza bulanmıştı;

sırtında ve gövdesinin yanlarında iplikler, saç telleri, yiyecek artıkları taşıyordu; her şeye karşı öyle büyük bir kayıtsızlık içindeydi ki, eskiden gün içinde birkaç kez yaptığı gibi sırtüstü yatmıyor ve halıya sürtünerek kendini temizlemiyordu. Hiç çekingenlik duymadan oturma odasının tertemiz zemininde biraz ilerledi.

Zaten hiç kimsenin kendisine aldırış ettiği yoktu. Annesiyle babası tamamıyla kemanın sesine kapılmışlardı; kiracılar, ilk başta elleri ceplerinde, kız kardeşinin nota sehпасının hemen arkasına dizilmiş olsalar da, ki üçü de notaları görebilirlerdi ve bu da kardeşini mutlaka rahatsız ederdi, adamlar az sonra başlarını eğip alçak sesle konuşmaya başlayarak pencerenin önüne gittiler, babasının kaygılı bakışları altında orada kaldılar. Güzel ya da eğlendirici bir müzik dinlemeyi umarlarken hayal kırıklığına uğradıkları, bu gösteriden bıktıkları, sadece nezaket gereği rahatlıklarının bozulmasına göz yumdukları gerçekten aşırı belli oluyordu. Özellikle hepsinin purolarının dumanını ağızlarından ve burunlarından havaya üfleyiş tarzlarına bakılırsa, asabi oldukları anlaşılıyordu. Oysa kız kardeşi çok güzel çalışıyordu. Başını yana eğmişti, notaları denetleyen üzgün bakışları sayfaların üzerindeydi. Gregor bir parça daha süründü öne doğru, mümkünse kızla göz göze gelebilmek için başını iyice yere yaklaştırdı. Müzikten bu kadar etkilendiğine göre bir hayvan mıydı

o? Arzuladığı, bilmediği gıdaya giden yolun görüldüğünü hissetti. Kardeşinin yanına kadar gitmeye, eteğini çekistirmeye ve bu suretle ona kemanını alıp kendi odasına gelmesini ima etmeye kararlıydı, çünkü burada hiç kimse kendisinin takdir edeceği kadar etmeyecekti kızın çalışının değerini. Kardeşini bir daha kendi odasından dışarı bırakmayacaktı Gregor, en azından kendisi hayatta olduğu sürece; ürkütücü görünümü ilk kez işine yarayacaktı; odasındaki bütün kapıların önüne aynı anda dikilecek ve kim saldırırsa tıslayıp korkutacaktı; ancak kız kardeşi zorla değil de kendi isteğiyle kalmalıydı yanında; kanepede onun yanına oturmalı, kulağını ona uzatmalıydı, o zaman Gregor onu konservatuvara göndermeye kararlı olduğunu, eğer böyle bir talihsizlik yaşanmasaydı geçen Noel’de –herhalde geride kalmıştı Noel– bu kararını, itirazlara aldırmandan herkese bildirmiş olacağını kardeşine açıklayacaktı. Bu açıklamadan sonra kız kardeşi duygulanıp gözyaşlarına boğulacak, Gregor da onun koltukaltı hizasına kadar uzanacak, kızın, işe başladığından beri bir bantla ya da yakayla örtmediği boynunu öpecekti.

“Bay Samsa!” diye seslendi ortadaki adam, babasına ve başka tek kelime etmeden, yavaş yavaş öne doğru ilerleyen Gregor’u parmağıyla gösterdi. Keman sesi kesildi, ortadaki adam önce başını iki yana sallayarak arkadaşlarına gülümsedi, sonra yeniden Gregor’a baktı.

Babası, Gregor'u kovalamak yerine öncelikle kiracıları sakinleştirmeyi gerekli görmüş gibiydi, oysa adamlar hiç de telaşlanmış görünmüyorlardı, çalınan kemandan çok Gregor eğlendiriyor gibiydi onları. Babası adamların yanına koştu, kollarını iki yana açarak onları odalarına doğru itmeye çalıştı, aynı zamanda bedenini siper ederek Gregor'u görmelerine engel olmaya çalışıyordu. Adamlar gerçekten de kızar gibi oldular ama kızgınlıkları babanın davranışına mı yoksa hiç bilmeden Gregor gibi bir oda komşusuna sahip olduklarını şimdi anlamalarına mıydı, bilinmiyordu. Babadan açıklama istediler, kollarını havaya kaldırdılar, huzursuzca sakallarını çekiştirdiler, hiç acele etmeden odalarına doğru gerilediler. O arada kız kardeşi, çalışının birden yarıda kesilmesiyle içine düştüğü şaşkınlıktan kurtulmuş, gevşetip sarkıttığı ellerinde kemanla yayı bir süre tutmuş, çalmaya devam ediyormuş gibi gözlerini notalardan ayırmamış, sonra birden toparlanmış, koltuğunda otururken soluk almakta zorlanan, ciğerleri çatlayacak gibi olan annesinin kucağına kemanını bırakmış, babasının iteklediği kiracıların kendisinden hızla yaklaştıkları yan odaya onlardan önce koşmuştu. Kızın deneyimli ellerinin altında yatakların üzerindeki örtülerin ve yastıkların nasıl havaya fırladıkları ve yerlerine yerleştikleri görülebiliyordu. Adamlar odaya ulaşana kadar kız kardeşi yatakları hazırlamış ve odadan çıkmıştı bile.

Babası yine öyle bir inatçılaşırmıştı ki, kiracılarına borçlu olduğu saygıyı hiçbir şekilde göstermedi. Adamları itekleyip durdu, sonunda odanın kapısına gelince, ortadaki adam ayağını sertçe yere vurdu ve babasını durdurabildi. “Şunu bilin ki,” dedi, elini kaldırarak ve gözleriyle anneyle kızı da arayarak, “bu evde ve bu ailede görülen iğrenç koşullar nedeniyle” –bu noktada birden yere tükürdü– “odamı hemen bırakıyorum. Burada kaldığım günler için de en ufak bir ödeme yapmayacağım elbette, buna karşılık –inanın bana– kolayca gerekçelendirebileceğim birtakım taleplerle hukuken karşınıza çıkıp çıkmayacağımı da düşüneceğim.” Sustu ve bir şey beklercesine önüne baktı. Gerçekten de öbür arkadaşları hemen atıldılar: “Biz de hemen çıkıyoruz odamızdan.” Bunun üzerine ortadaki adam kapının kolunu tuttu ve kapıyı çarparak kapattı.

Babası elleriyle etrafı yoklayarak, iki yana sallana sallana koltuğuna gitti ve kendini oraya bıraktı; görünüşe göre her akşam yaptığı gibi orada kestirecekti ama başının dengesini yitirmiş gibi sertçe sallanması uyumadığını gösteriyordu. Bütün bu zaman boyunca Gregor, kiracıların onu gördüğü yerde sessizce kalmıştı, planının boşa çıkmasının verdiği hayal kırıklığı, ama belki de onca zamandır aç kalmasının verdiği güçsüzlük, hareket etmesini olanaksızlaştırmıştı. Oradakilerin her an hep birlikte üzerine çullanacaklarından emin

gibiydi, bundan korkuyor ve bekliyordu. Annesinin titreyen ellerinden kayıp kucağından yere düşen ve yankılı bir ses çıkaran keman bile ürkütmedi onu.

“Sevgili anneciğim ve babacığim,” dedi kız kardeşi ve söze başlarken eliyle masaya vurdu, “bu böyle devam edemez. Bunu siz göremiyorsanız ben görüyorum. Bu yaratığın önünde kardeşimin adını ağzıma almayacağım, bu yüzden sadece, bundan kurtulmaya çalışmalıyız demekle yetineceğim. Onun bakımını sağlamak ve ona tahammül etmek için bir insanın elinden gelecek her şeyi yaptık, inanıyorum ki bu konuda hiç kimse bize en ufak bir suçlamada bulunamaz.”

“Bin kez hakkı var” dedi babası ağzının içinden. Hâlâ doğru dürüst soluk alamayan annesi gözlerinde çılginca bir ifadeyle, eliyle ağzını kapatarak boğuk bir sesle öksürmeye başladı.

Kız kardeşi annesinin yanına koşup elini onun alnına koydu. Babasının ise, kız kardeşinin sözleri üzerine, fikirleri daha kesinleşmiş görünüyordu; oturduğu yerde doğrulmuş, kiracıların yemeklerinden sonra masanın üzerinde kalan tabakların arasında kasketini gezdiriyor, arada bir de sessiz duran Gregor’a göz atıyordu.

“Ondan kurtulmaya çalışmalıyız,” dedi kız kardeşi şimdi doğrudan babasına, çünkü annesi öksürürken hiçbir şey duymuyordu, “ikinizi de öldürecek bu, bunu görebiliyorum. Bizim gibi ağır çalışmak zorunda olan-

lar evlerindeki böyle bitmek bilmeyen bir işkenceye katlanamazlar. Ben de dayanamıyorum artık.” Ve öyle bir ağlamaya başladı ki gözyaşları annesinin suratına akınca onları mekanik hareketlerle sildi.

“Kızım,” dedi babası şefkatle, gösterdiği anlayış dikkat çekiciydi, “peki, ne yapacağız?”

Kız kardeşi, çaresizliğini belirtircesine omuzlarını silkti, daha önceki özgüveninin yerini şimdi ağlarken çaresizlik almıştı.

“Bizi anlayabilseydi,” dedi babası, sorar gibi; ağlamakta olan kız kardeşi, böyle bir şeyin düşünülemedeğini belirten sert bir işaret yaptı eliyle.

“Bizi anlayabilseydi,” diye yineledi babası ve gözlerini kapatarak böyle bir şeyin olanaksızlığına inanan kızına katıldı, “o zaman onunla anlaşabilirdik. Ama böyle—”

“Gitmeli,” diye bağırdı kız kardeşi, “tek çare bu, baba. Onun Gregor olduğu fikrinden kurtulmaya çalışmalısın. Bizim asıl talihsizliğimiz, bunca zamandır buna inanmış olmamız. Ama o nasıl Gregor olabilir ki? Eğer Gregor olsaydı, insanların böyle bir hayvanla bir arada yaşayamayacaklarını çoktan anlardı ve kendiliğinden çıkıp giderdi. O zaman bir ağabeyim olmazdı ama hayatımıza devam edebilirdik ve onun anısını saygıyla korurduk. Ama şimdi bu hayvan bizim peşimizden geliyor, kiracıları korkutup kaçırıyor, anlaşılan bütün

evi eline geçirmeyi ve bizim sokakta yatmamızı istiyor. Baksana, baba,” diye haykırdı birden, “yine başlıyor işte!” Gregor’un hiç anlam veremediği bir dehşete kapılan kız kardeşi annesini de bıraktı, adeta fırlayarak uzaklaştı onun oturduğu koltuktan, Gregor’un yanında kalmaktansa annesini feda etmeyi yeğler gibiydi; kızının davranışından telaşlanıp ayağa kalkan ve korumak istercesine kızının önüne geçip kollarını kaldıran babasının arkasına koştu.

Oysa herhangi birini, hele de kız kardeşini korkutmak Gregor’un aklına bile gelmemişti. Odasına geri gitmek için arkasına dönmeye başlamıştı sadece, ancak hareketleri dikkat çekiyordu, çünkü acılar içinde olduğundan, zorlandığı dönüşlerde kafasıyla hareketine destek vermesi gerekiyordu, bu yüzden onu defalarca kaldırıp yere vuruyordu. Sonra olduğu yerde kaldı ve etrafına bakındı. İyi niyetini anlamış görünüyorlardı; sadece bir an korkuya kapılmışlardı. Şimdi hepsi ona sessizce ve üzgün gözlerle bakıyorlardı. Annesi koltuğunda oturuyordu, bacaklarını öne uzatıp birbirine bastırmıştı, gözleri yorgunluktan neredeyse kapanıyordu; babasıyla kız kardeşi yan yana oturuyorlardı, kardeşi kolunu babasının boynuna atmıştı.

“O zaman artık arkamı dönebilirim” diye düşündü Gregor ve yeniden çabalamaya başladı. Zorlandığı için ister istemez sesli sesli soluyordu, ayrıca ara sıra durup

biraz dinlenmesi gerekiyordu. Hem onu acele ettiren de yoktu, her şey ona bırakılmıştı. Dönüşünü tamamladığında hemen dosdoğru geri gitmeye başladı. Odasıyla arasındaki büyük mesafe şaşırtmıştı onu, bunca güçsüzken, kısa bir zaman önce, aynı yolu, neredeyse farkına varmadan nasıl katettiğini aklı almıyordu. Tek düşüncesi, hızla sürünüp gitmekti, bu yüzden ailesinden kimsenin kendisini rahatsız edecek tek kelime etmediğine, kimseden ses çıkmadığına pek dikkat etmiyordu. Kapıya vardığında başını çevirdi ama tamamıyla değil, çünkü boynunun katılaştığını hissediyordu, yine de arkasında hiçbir değişiklik olmadığını görebildi, sadece kız kardeşi ayağa kalkmıştı. Gregor'un gözleri en son annesine takıldı, kadın derin uykudaydı.

Gregor odasına yeni girmişti ki kapısı hemen kapatıldı, sürgü itildi, kilitlendi. Arkasındaki bu ani gürültü Gregor'u öyle ürküttü ki bacakları büküldü. Böyle telaş eden kız kardeşiydi. Kapıda dikilip beklemişti, sonra da çevik bir hareketle öne atılmıştı. Gregor onun geldiğini görmemişti. "Nihayet!" diye bağırdı kız, annesiyle babasına, anahtarı kilitte çevirirken.

"Şimdi ne olacak?" diye sordu Gregor kendine ve karanlıkta etrafına bakındı. Artık yerinden hiç kıpırdamayacağını keşfetmesi zaman almadı. Buna şaşırmadı, tam tersine şimdiye kadar bu incecik bacakların üzerinde hareket edebilmiş olması tuhaf geldi ona. Ayrıca

kendini görece rahat hissediyordu. Gerçi bütün vücudu ağrıyordu ama sanki ağırlar gitgide hafifliyormuş gibi hissediyordu, sonunda tamamıyla geçecekti. Sırtındaki çürümüş elmayı ve onun çevresindeki yumuşak tozla kaplanmış iltihaplı bölgeyi neredeyse hissetmiyordu. Şefkatle ve sevgiyle ailesini düşündü. Ortadan kaybolması konusundaki kendi kararı, kız kardeşinin bu konudaki kararından belki de daha kesindi. Kuledeki saat sabahın üçünü duyurana kadar bu boş ve huzurlu düşüncelerle vakit geçirdi. Ortalığın aydınlanmaya başladığını penceresinden gördü. Sonra kafası iradesi dışında tamamen öne düştü, burun deliklerinden son nefesi incecik dışarı süzüldü.

Sabah erkenden gelen hizmetçi kadın –ne kadar tembih edilmiş olursa olsun, öyle güçlü ve telaşlı biriydi ki, evdeki bütün kapıları çarpardı, onun gelişinden itibaren uyumak mümkün olmazdı– her zamanki gibi Gregor’un odasına uğradığında önce dikkat çekici bir şey görmedi. Onun mahsus kıpırdamadan yattığını ve gücenmiş rolü oynadığını düşündü; ondan her şey beklenirdi. Kadının elinde tesadüfen uzun saplı süpürgesi vardı, kapıda durarak Gregor’u süpürgeyle gıdıklamaya çalıştı. Bu yaptığı sonuçsuz kalınca kızdı ve süpürgeyi sapıyla Gregor’u iyice dürttü, ancak onu hiçbir direnişle karşılaşmadan yerinden oynatınca dikkat kesildi. Neler olup bittiğini anlayınca da gözleri iri iri açıldı, usulca

ıslık çaldı ama orada fazla oyalanmadı, yatak odasının kapısını ardına kadar açarak karanlık odanın içine var gücüyle bağırdı: “Gelip bakın, tahtalı köyü boylamış o; orada yatıyor işte, kesinlikle tahtalı köyü boylamış!”

Karı koca Samsa’lar yatakta doğrulup oturdular, kadının ne dediğini anlamaları için önce onun yarattığı korkunun üstesinden gelmeleri gerekti. Ama sonra ikisi de yatağın kendi tarafından, aceleyle indi, Bay Samsa yatak örtüsünü sırtına attı, Bayan Samsa ise sırtında geceliğiyle çıktı dışarı; bu şekilde Gregor’un odasına girdiler. O arada oturma odasının kapısı da açılmıştı, kiracılar geldiğinden beri Grete orada yatıyordu; hiç yatıp uyumamış gibi giyinikti, solgun yüzü de uyumadığını kanıtlıyordu. “Ölmüş mü?” dedi Bayan Samsa ve soru sorarcasına hizmetçiye baktı, oysa her şeyi kendisi de kontrol edebilirdi, hatta kontrol etmeden bile görebilirdi. “Bence öyle” dedi hizmetçi ve sözlerini kanıtlamak için Gregor’un cansız bedenini süpürgeyle epeyce ileriye itti. Bayan Samsa süpürgeye engel olmak istercesine bir hareket yaptı ama onu durdurmadı. “O zaman,” dedi Bay Samsa, “Tanrı’ya şükredebiliriz.” Haç çıkardı, kadınlar da aynısını yaptılar. Gözünü cesetten ayırmayan Grete, “Bakın ne kadar sıksa” dedi. “Uzun zamandır hiçbir şey yemedi. Yiyecekler hiç dokunulmadan çıktı odasından.” Gerçekten de Gregor’un bedeni yamyassı ve kuruydu, bunu ancak şimdi fark ediyorlardı, şim-

di, Gregor artık bacaklarının üzerinde durmazken ve kendilerinin dikkatini dağıtacak başka bir şey yokken.

“Gel Grete, odamıza gel biraz” dedi Bayan Samsa, dudaklarında hüznü bir gülümsemeyle, Grete de, cesede bir göz atıp annesiyle babasının peşinden onların yatak odasına gitti. Hizmetçi kapıyı kapattı, pencereyi ardına kadar açtı. Sabahın erken bir saati olmasına karşın temiz hava hafifçe ılımtı. Ne de olsa Mart’ın sonundaydılar.

Üç kiracı odalarından çıkıp şaşkın şaşkın kahvaltılara bakındılar, evdekiler onları unutmuşlardı. “Kahvaltı nerede?” diye homurdandı ortadaki adam, hizmetçi kadına. Kadınsa parmağını dudaklarının üzerine koydu, sonra hızla, hiç konuşmadan, adamlara Gregor’un odasına gelmelerini işaret etti. Adamlar geldiler, elleri hafifçe eprilmiş ceketlerinin ceplerinde, artık iyice aydınlık olan odada Gregor’un cesedinin çevresinde durdular.

O sırada yatak odasının kapısı açıldı, Bay Samsa sırtında üniformasıyla göründü, bir koluna karısı, öbür koluna kızı girmişti. Üçünün de ağladığı belliydi; Grete ara sıra yüzünü babasının koluna bastırıyordu.

“Derhal çıkıp gidin evimden!” dedi Bay Samsa ve kadınları bırakmadan eliyle kapıyı gösterdi. “Ne demek istiyorsunuz?” diye sordu adamların ortada duranı, şaşkın gibiydi, sonra tatlı tatlı gülümsedi. Öbür ikisi

arkalarında kavuşturdukları ellerini birbirine sũrtũp duruyorlardı, kendileri için olumlu sonuçlar doğuracak bũyũk bir kavganın kopmasını bekler gibiydiler. “Ne dediysem onu kastediyorum” diye yanıt verdi Bay Samsa ve yanındaki iki kadını bırakmadan adamın ũzerine yũrũdũ. Adam ũnce sakince durdu orada ve sanki kafasının içindekileri yeniden dũzenliymiř gibi gũzlerini yere dikti. “ũyleyse gidiyoruz” dedi sonra ve başını kaldırıp Bay Samsa’ya baktı, sanki birden alakgũnũlũlũęe kapılmıştı ve bu kararı için bile izin istiyordu. Bay Samsa ise gũzlerini iri iri açıp birkaç kez başını kısaca salladı. Bunun ũzerine adam gerçekten de uzun adımlarla hole gitti, iki arkadaşı bir sũredir sessizce dinlemişlerdi konuşulanları, şimdiyse adeta sıırayarak onun peşinden gittiler, Bay Samsa’nın kendilerinden ũnce hole çıkmasından ve liderleriyle aralarındaki bağlantıyı koparmasından korkar gibiydiler. Holde ũũ de askıdaki şapkalarını, bastonluktaki bastonlarını aldılar, sessizce eğilip selam vererek evden ıktılar. Bay Samsa iki kadını da alarak kapının ũnũne çıktı, kuşkulanmıştı adamlardan, ancak sonra bu kuşkusunun tamamıyla yersiz olduğu anlaşıldı, parmaklığa yaslandı, ağır ağır ama duraksamadan uzun merdivenden inen ũ adamı seyretti, her katta, merdiven sahanlığının belli bir dũnemecinde gũzden kayboluyorlar, az sonra yeniden ortaya çıkıyorlardı; adamlar aşağıya indikçe Samsa ailesinin

onlara duyduğu ilgi azaldı, başında gururla taşıdığı sepetiyle bir kasap çırağı merdivende görüldüğünde, sonra inenlerin yanından geçip merdiveni tırmandığında, Bay Samsa iki kadınla birlikte korkuluğun yanından ayrıldı, içleri rahatlayarak eve girdiler.

Bu günü dinlenmeye ve gezmeye ayırmaya karar verdiler; işlerine verecekleri bu molayı hem hak etmişlerdi hem de mutlaka ihtiyaçları vardı buna. Böylece masaya oturup üç ayrı mazeret mektubu yazdılar, Bay Samsa müdüriyetine, Bayan Samsa işverenine, Grete de yöneticisine. Onlar yazarken hizmetçi girdi içeri, sabahki işleri bittiğinden gideceğini haber veriyordu. Mektup yazmakta olan üç kişi ona hiç bakmadan başlarını sallamakla yetindiler önce ama hizmetçi gitmek bilmeyince öfkelenip başlarını kaldırdılar. “Ne var?” diye sordu Bay Samsa. Hizmetçi, aileye çok mutlu bir haber verecekmiş gibi kapıda gülümseyerek duruyordu ama iyice soru sorarlarsa verecekti haberini. Şapkasındaki neredeyse dimdik duran –ve Bay Samsa’nın kadın çalışmaya başladığından beri sinirlendiği– devekuşu tüyü hafif hafif her yöne sallanıyordu. “Ne istiyorsunuz gerçekten?” diye sordu Bayan Samsa, hizmetçi kadın en çok ona saygı duyardı. “Evet,” dedi hizmetçi kadın, dostça gülmesi yüzünden hemen konuşamamıştı, “yandaki şeyin nasıl ortadan kaldırılacağını dert etmenize hiç gerek yok. Ben hallettim.” Bayan Samsa ve Grete, yaz-

dıklarına devam etmek ister gibi mektuplarının üzerine eğildiler; hizmetçinin her şeyi ayrıntılarıyla anlatmaya başlamak istediğini fark eden Bay Samsa onun bu fikrini elini kaldırarak kararlılıkla geri çevirdi. Anlatmasına izin verilmeyince, acelesi olduğunu hatırlayan kadın, “Haydi bakalım, hoşça kalın” dedi, belli ki gücenmişti, hızla döndü, kapıyı gürültüyle çarparak evden çıktı.

“Akşama yol verelim ona” dedi Bay Samsa, ancak ne karısı ne de kızı yanıtladı onu, hizmetçi kadın daha yeni kavuştukları huzuru tekrar bozmuş görünüyordu. Ayağa kalktılar, pencereye gittiler, birbirlerine sarılıp durdular orada. Bay Samsa oturduğu koltukta onlara doğru döndü, bir süre sessizce seyretti ikisini. Sonra, “Haydi buraya gelin,” dedi. “Bırakın şu eski şeyleri. Benimle de biraz ilgilenin.” Kadınlar onun sözünü hemen dinlediler, yanına koştular, onu okşadılar ve mektuplarını hemen yazıp bitirdiler.

Sonra üçü birlikte evden çıktılar, aylardır böyle bir şey yapmamışlardı, elektrikli tramvaya binip şehir dışına, açık havaya gittiler. Onlardan başka kimsenin bulunmadığı vagonun içini sıcacık güneş doldurmuştu. Koltuklarında rahatça arkalarına yaslanarak gelecekteki imkânlar hakkında konuştular, iyice irdeleyince bu imkânların pek de kötü olmadığı anlaşıldı, çünkü üçünün işi de –aslında birbirlerine işleri hakkında şimdiye kadar hiç soru sormamışlardı– epeyce elverişli ve özel-

likle sonrası için umut vericiydi. Şimdilik durumlarını kolayca düzeltmenin en iyi yolu elbette ev değiştirmeleriydi; daha küçük ve daha ucuz bir ev istiyorlardı ama konumu ve kullanımı şimdikinden, Gregor'un seçtiğinden daha iyi olmalıydı. Bay ve Bayan Samsa böyle sohbet ederken canlılığı gitgide artan kızlarına bakınca akıllarına neredeyse o anda, son zamanlarda yanaklarının solgun düşmesine sebep olan bütün sıkıntılara rağmen Grete'nin nasıl da güzel ve göz alıcı bir kıza dönüştüğü geldi. Gitgide sessizleştiler, neredeyse farkında olmadan bakışlarıyla anlaşarak, kızlarına uygun bir koca bulmanın vaktinin geldiğini düşündüler. Yolculuğun sonunda kızlarının onlardan önce ayağa kalkması ve genç bedeninin gerilmesi, annesiyle babasına, yeni kurdukları hayallerin ve iyi niyetlerinin doğrulanması gibi göründü.

